

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 11a

INSERTIUNILE
se primesc la admi-
nistrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 ul

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Ciomagul d-lui Motru în mâinile lui „Budapesti Hirlap“

Ziarul care are un serviciu special de urmărire a tot ce poate avea o legătură cu „chestiunea valahă“, nu putea, firește, să piardă din vedere vitejeasca ieșire a d-lui Radu Ciomag dela „Revista nouă“ a d-lui Motru din București, împotriva șovinismului... românesc. Nici un moment nu ne-am îndoit de acest lucru, l-am prevăzut, și toată curiositatea era să vedem numai *in ce fel* se va pricepe „Budapesti“ sau alt „Hirlap“ să profite de rara și minunata ocaziune.

E interesant. Aflăm unele lucruri frumoase. Astfel, mai întâiu, aflăm că cele susținute de dl Radu Ciomag împotriva noastră nici nu sunt lucruri noi, ci au fost de mult spuse și învederate de însuși... „Budapesti Hirlap“. Sunt chiar cuvintele acestui brav ziar: „De mult noi spunem“... ceea ce vine acuma să întărească cu mărturisiri și dovezi revista bucureșteană.

Și ce anume? Că politica românilor din țările coroanei ungare nu este sinceră; că în fond acești români nu sunt decât niște șoviniști și iredentisti, primejdioși deci unității și integrității monarhiei austro-ungare... Aceasta o spune acuma și revista d-lui Motru, după ce ziarul budapestan a spus-o de atâta vreme.

În recunoștința ce poartă pentru această confirmare revistei bucureștene, ziarul maghiar îi confere titlul, — după câte

știm noi cam contestat în România, — de: „una din cele mai cu autoritate reviste românești“; apoi nu-i precupește nici alte laude, dintre cari ne place mai ales cea care ne arată pe d. Motru și pe Ciomagul d-sale drept niște oameni foarte *îndrăzneți*... Ziarul maghiar ia adică pseudonumele de ciomăgeală al d-lui Motru sau al vreunuia din jidovașii ce mișuie în jurul d-sale, drept un nume de „român neaș“, „de naștere“, și ca atare, ține să contribuie la trecerea lui la nemurire... Ca atare îi ia și apărarea preventivă împotriva „atacurilor grosolane“ de cari nu se îndoieste, că se va împărtași din partea noastră, pentru *curajul* cu care ne-a știut smulge de pe față masca fățarniciei și a duplicității.

Odată astfel prins în mâna proprie a lui „Budapesti Hirlap“, ciomagul d-lui Motru iată cum se abate nu numai asupra spinărilor noastre, ale românilor din Transilvania și Ungaria, cari „umblăm cu două măsuri“, dar și asupra acelor ale concetățenilor din România ai d-lui director al „Nouei reviste“, pe cari nu știm dacă și d-sa, cași falșul Radu al d-sale, a înțeles a-i cuprinde așisderea în acuzarea de „anti-șoviniști aiurea și șoviniști la ei acasă.“

„Înțelegem perfect, — zice ziarul maghiar agitând Ciomagul asupra noastră, — înțelegem politica „Românului“: El nu e șovinist, el nu e iredentist, dar pretinde cu stăruință pentru România teritoriul unguresc locuit de Români, fiindcă aceasta o datorește comitetul național programului și principiului său naționalist. Aceasta, din partea lui, nu însemnează șovinism“...

Apoi întorcând Ciomagul asupra fraților noștri din România, continuă: — „Nici aceea nu e șovinism din partea Românilor, că în satele fraților noștri maghiari din Moldova nu se tolerează, în numele națiunii române, nici la primărie, nici în biserică, nici în școală limba maternă a locuitorilor; nici aceea nu e șovinism, că naționalitatea (!) cea mai inteligentă, cea mai muncitoare a României, naționalitatea maghiară, e despoiată cu o meșteșugire de admirat chiar și de posibilitatea ca macar în chip individual să aibă unde învăța a citi și a scrie în limba maternă...“ Și iar se întoarce ciomagul împotriva noastră: — „Acea e însă șovinism nepermis, că noi maghiarii vrem să trăim pe acest pământ, cucerit și păstrat cu prețul sângelui părinților noștri și că așteptăm dela aceia pe cari i-am apărât chiar și contra voinței lor cu sângele și trupurile noastre, să ne cinstescă limba, fără ca pentru aceasta să-i împiedicăm întru dezvoltarea limbii și culturii lor, ba chiar ajutându-i materialicește...“

Astfel toată seria minciunilor, cari de cari mai groase, cu cari suntem combătuți, — cu adevărat „de atâta vreme“, — de către organe dușmane de moarte ale noastre, cum este și acest „Budapesti Hirlap“, se reia și ni-se aruncă iarăș în obraz, și cu acest fericit prilej oferit de frățesca ciomăgeală ce se năpusti asupra noastră, din chiar senin, dela București... S'au gândit oare Ciomag, Radu sau d. Motru la acest lucru?... Depinde de acel care s'a ascuns sub pseudonume. Căci adesea și perfidia cea mai fină știe să îmbrace forma grosolanei naivității...

Din înțelepciunea Englezilor

— *Cugetări de John Ruskin* —

Credința mea este, că prima peatră de încercare a unui om mare cu adevărat — este smerenia lui. Înțeleg prin smerenie nu îndoiala lui de propriile puteri sau sfiala de a-și exprima părerile, ci priceperea dreaptă a raportului dintre ceea ce poate face și spune el și vorba și făptuirea lumii.

Toți oamenii mari nu numai că-și pricep meseria, ci de obicei știu și aceea că o pricep; ei n'au dreptate numai cu ideile lor esențiale, dar știu de obicei și aceea că au dreptate; totuși n'au în privința asta o părere exagerată despre sine. Arhitectul Arnolfo știa că poate clădi o catedrală frumoasă în Florența. Albrecht Dürer scria foarte liniștit unuia, care-i critica opera: „ea nu poate fi făcută mai bine“. Isaac Newton știa, că a deslegat câteva probleme, pe care nimenea altul nu le-ar fi putut deslega. Dar, în schimb, acești oameni n'șteptau, ca semenii lor să le cadă la picioare și să-i adoare. Ei aveau un caracteristic sentiment intim de neputință și înțelegem că mărimea lor nu sta în ei, ci se arăta prin ei, — căci nu puteau face și nu puteau fi altceva decât i-a lăsat să facă și să fie Dumnezeu lor; ei vedeau ceva Dumnezeesc, ceva săvârșit de Dumnezeu în oricare alt om, pe care-l întâlneau și erau nemărginit de naivi și neînchipuit de îndurători.

Bunul gust nu este numai o parte și un exponent al moralității; — el este unica moralitate.

Cea dintâi și cea din urmă și cea mai grea piatră de încercare pentru fiecare ființă este aceasta: „Ce-ți place mai mult?“ Spune-mi ce-ți place mai mult, și îți voi spune, cine ești.

Ieși pe stradă și întreabă pe cel dintâiu bărbat și pe cea dintâi femeie ce-ți va ieși în cale, de „gustul“ lor; dacă-ți vor răspunde cinstit, îi vei cunoaște, trup și suflet.

„Dragă prietene, acela cu hainele sdrențuite și cu mersul șovăitor, ce-ți place mai mult?“ — „O pipă și o sticlă de rachiu“. Te cunosc.

„Bună femeie, cu pasul sprinten și cu pălăria modestă, ce-ți place mai mult?“ — „Un cămin curat, o mescioară de ceaiu, bărbatul meu lângă mine și un copil la sânul meu“. Bine, te cunosc și pe tine.

„Dragă copilă, cu părul de aur și ochii dulci, ce-ți place mai mult?“ — „Păsărica mea din colivie și florile din crâng“. — „Dar tu, copilăș cu mâinile murdare și cu fruntea strămtă, ce-ți place mai mult?“ — „Să dau cu pietre 'n vrăbii și să mă joc în țărână“. Bine, vă cunosc și pe voi.

Ce-ar mai fi nevoie să 'ntrebăm? — „Dar nu, vei zice poate, să întreabăm mai bine, ce fac acești oameni și copii, decât ce le place mai mult; dacă fac ceea ce se cuvine, nu strică nimic să le placă ceea ce nu se cuvine; iar dacă fac ceea ce nu se cade, n'ajută nimic să le placă ceea ce se cade.

Fapta este hotărâtoare; n'are nici o importanță că unui om îi place băutura, dar că — nu bea; sau că fetiței îi plac păsărelele din colivie, dar nu-și face lecțiile; sau că băiețușului

îi place să dea cu pietrele în vrăbii, dar se duce la cursurile de Duminecă“.

Intr'adevăr, așa este pentru scurt timp și numai cât'un anumit sens. Pentru că oamenii cari fac cu hotărâre ceea ce se cade, vor ajunge pe încetul să facă acelaș lucru cu plăcere. Dar numai atunci sunt stăpâniți de-o reală dispoziție morală, când își îndeplinesc lucrul cu plăcere; câtă vreme nu fac astfel, sunt într'o dispoziție strictă: nu este sănătos truște omul, care se gândește mereu la sticla din dulap, chiar dacă își îndură setea cu bărbăție, ci numai omul, care bea cu plăcere apă dimineața și vin seara, fiecare cu dreaptă măsură și la vremea sa.

Intregul scop al educației adevărate este să deprindem pe oameni nu numai a face tot ceea ce se cuvine, dar a se și bucura de fapta lor; a fi nu numai harnici, dar a și iubi hărnicia; a fi nu numai drepti, dar a și flămânzi și însetoși după dreptate.

Orice educație începe cu munca. Aceeace gândim, aceea ce știm, aceea ce credem n'are la urma urmelor, mare importanță. Singurul lucru important este ceea ce facem. Pentru bărbați, femei și copii, cea dintâi treaptă a educației este să-i deprindem a face tot ce pot mai bun. Este o lege a tuturor gospodăriilor bune să faci din toate lucrurile ceea ce poți mai bun. Cu atât mai mare lucru este să faci din fiecare ființă ceea ce este mai bun.

În tot cazul, era un al treilea acela, în folosul nemărturisit al căruia s'a avântat să se ridice Ciomagul din revista d-lui Motru. Șovinismul maghiar a prins ocaziunea și a exploatat-o în favorul lui, — dar acuzarea de duplicitate ce se ridică împotriva noastră, cari am fi anti-șoviniști în ce privește Ungaria, însă șoviniști în ce privește România, această acuzare poartă cea mai autentică marcă de fabrică... ovreiască, imediat și foarte ușor de recunoscut.

Domnul Motru este și d-sa unul din rarii Români cari fac pe filosemiții, — nu cercetăm acum și aci din ce anume îndemnuri sufletești, Dacă d-sa însuși este acela care a ridicat Ciomagul împotriva noastră, este probabil că nu s'a gândit să-l treacă, prietenește, și neîmpăcaților noștri dușmani dela acel Hirlap sau dela altul; ci aceștia l'au împrumutat fiindcă le-a venit la socoteală. Dar se poate și, ca sub războinicul pseudonime să se ascundă un izraeltean autentic, — și atunci e mai mult ca probabil că efectul a fost inadins speculat. Și într'un caz și într'altul, temeiul acestei ieșiri este iarăși aberația, că se poate identifica situația oaspeților izraeliteni din România, cu cea a Românilor băștinași din țările coroanei ungare.

N'au înțeles neamicii noștri dela „Budapesti Hirlap“ unde bătea, în realitate, Ciomagul din revista d-lui Motru? — Se poate; dar lucrul n'are o însemnătate atât de mare, pe cât o are faptul că a fost posibilă și o exploatare a acelei ieșiri în interesul... șovinismului maghiar! — S'a potrivit și așa, — acesta e lucrul pe care sau și l-a spus dela început, sau poate să și-l spună acum „Budapesti Hirlap“; — iar noi avem să mulțumim d-lui Motru că a dat câteva ocaziuni noi vrăjmașilor neamului nostru să se manifesteze, iar nouă una ca să spunem odată mai mult cuvântul nostru de veghe acestor manifestări.

Există un singur leac pentru mizeria universală: educația universală, cu scopul de a face pe oameni să cugete și să fie îndurători și drepti. Se pot plăsmui multe legi, cari să mbunătățească și să întărească pe neantul simțirea poporului; dar ele sunt, în cea mai mare parte, de așa fel, încât ar trebui îmbunătățită simțirea poporului, pentru ca la rândul lor aceste legi să fie primite de popor.

Lucru bun, în severul înțeles al cuvântului, nu poate face nici un diletant și lucru bun, în orice sens, prin urmare lucru folositor lui însuși sau altora, poate săvârși diletantul numai dacă și s-a arătat dela început ce poate face și ce nu, ce se poate ajunge și ce nu: astfel i se va arăta diletantului măreția și severitatea faptelor eterne în nemărginirea lor.

Nu strică nimic, dacă diletantul se sperie; a crescut mare omul, care se poate speria cu adevărat și noi nu suntem cumiți în speranțele noastre și nu pricepem nimic aievea, înainte de-a fi devenit smeriți prin speranța noastră și plini de pietate în priceperea noastră.

Eu merg mai departe și spun cu îndrăzneală, că nu-i atât de necesar să înveți pe tineri ce au de făcut, cât mai mult ce n-ar trebui să facă; e necesar să-i deprindem a vedea, câte lucruri sunt în natură, cari nu pot fi imitate și câte lucruri sunt în om, cari nu pot fi atinse de oricine.

Intr' adevăr crescut pentru artă, este numai acela, pentru care toată opera sa este numai semnul palid al unei splendori, pe care el n-o poate împărtăși, precum și mijlocul slab de-a măsura, c'o admirație tot mai mare, prăpastia largă și de netrecut, pe care Dumnezeu a pus-o între marile și micile duhuri ale omenirii.

Tr. de Ascanio.

Tripolitania

(C) Temeiurile șubrede, pe cari stă așa numitul echilibru european, se mișcă la orice creștere ori scădere mai însemnată de forțe în anumite puncte.

Ele se vor mișca mereu, se vor sdruncina și se vor schimba chiar câtă vreme conștiința publică își va mai putea îngădui, în Europa, conceptul statului poliglot.

Până atunci, diplomația, acest făt al unor stări anormale în viața statelor, își va urma înaintea meșteșugul, când stăpână pe evenimente când pleacă lor, dar întotdeauna stăpână pe mijloace.

Războiul, pe care îl poartă cei mai buni frați ai noștri cu acei cari ni-au fost vrăjmași 5 veacuri de rând, va însemna un moment important în politica europeană și un moment nu fără însemnătate pentru viitorul politic al României.

Dacă turcii vor fi, în cele din urmă, bătuti în Tripolitania și nu va mai rămânea acolo decât Dumnezeu lor, tânăra Turcie se va găsi în fața unor mari greutăți: ruină materială, deprimare morală în sânul populațiilor etc.

Dar etc. e punctul cel mai cu greutate în cazul înfrângerii turcești: atât popoarele neotomane din imperiu, cât și statele vecine bătute de o tradițională otomanie, incredințate, că în sfârșit, ceasul mult așteptat se apropie, se vor întrece să aprindă lumânarea omului bolnav. Spre a nu-i da răgaz să se reculeagă dintr'o lovitură grea, se va agita până și copita din fabulă...

Dar turcii de pe cât se arată, nu vor fi bătuti...

Oricât sânge va curge, dintr'o parte și din alta, ei vor rămâne stăpâni în Tripolitania. Islamul de azi e asemenea celui de acum 200 ori 400 de ani; tot atât de fanatic și tot atât de războinic iar dacă în cursul celor din urmă două veacuri o parte din visul lui Petru cel mare s'a putut împlini, pricina e, că n'a fost cine să mănă Islamul.

Și turcii nu vor fi bătuti și pentru că valoarea militară a italienilor e indoienică — acum ca și de altădată.

Interesul alianței întreite ca și, în mare parte, interesul alianței care s'a întreit acum în urmă, e păstrarea și întărirea turcilor în Europa. Deci simpatia celor din tripla alianță, îndeosebi, nu le lipsește, atunci când dovedesc, prin faptă, că se pot păstra și întări.

Pe lângă însemnate interese economice, cabinetele din Berlin și Viena mai caută la Constantinopol un aliat sigur și prețios. Pe Italia, atât de sigură între mările ei și între brăul Alpilor, mai mult împrejurările au adus-o în alianță — și împrejurări neașteptate ar fi în stare a o face să iasă. Nimeni nu poate năzui la pământ italian, ori cât ar fi de slabă Italia.

Ea, doar, ar putea năzui la câteva șuvițe de pământ ale Austriei — și fără îndoială și acesta a fost un cuvânt pentru care monarhia habsburgilor a vrut să aibă în peninsula un aliat. Austria, la rândul ei, dacă vrea să facă o politică sănătoasă, și nu una care s'o ducă la Salonic, se mulțumește cu buclucul pe care îl are...

Pentru România, mai mult decât pentru orice alt stat, e un interes capital ca Turcia să rămână stăpână pe ținuturile ei europene și să se întărească.

Dacă va ieși biruitoare în Tripolitania, va câștiga prestigiu și se va lăsa liniștea, și i se vor da chiar mijloace, spre a se organiza. Bulgaria, care până mai ieri se gândea la un ultimatum, în fața bărbăteștii tresăriri a Islamului și a recentelor lui biruințe pe țărmii Africii, s'a domolit, ca prin farmec, și a ajuns așa de departe cu spiritul ei împăciuitoare, încât, un ministru bulgar ajunge să desmintă, din senin, trâmbitata convenție militară cu România...

Chiar și Rusia va încerca o schimbare în năzuințele ei, mai cu seamă dacă Turcia, după războiu va intra în tripla-alianță.

Planurile ei, având în miază-zi o vecină puternică, și legată prin alianțe respectabile, se vor opri în Caucaz și la gurile Dunării, dacă împrejurările cumva nu vor face un hotăr mai sigur și mai drept din apa Nistrului.

Nesuccesul Italiei, deci în acest războiu, născut poate mai mult din ambiție, decât din trebu-

ințe economice serioase, va corespunde interesului politic al României — trebuie s'o spunem, oricât de mult ne-ar durea, ca latini... — Românii din Austro-Ungaria pot vedea un interes intru cât se bucură de siguranța și tăria unui stat românesc.

Poate că va mai ținea mult războiul în Africa și vor mai fi încă multe înfrângeri și biruințe, fiindcă Italia, care a început chiar dacă ar prevedea un sfârșit nenorocos, nu se poate întoarce acasă fără să fi jucat, până la sfârșit, tragedia miilor de oameni, o tragedie fără îndoială mai grozavă decât ne-o închipuim.

Ceeace pare sigur, totuși, e că ea va fi nevoită să renunțe la Tripolitania, dacă nu chiar și la tripla-alianță, la care va fi ținând, probabil, mai puțin decât la cea dintâiu — Bulgarii la Macedonia și Constantinopol, Grecii idem, plus Creta și Rușii, la testamentul lui Petru cel mare.

Desvălirea monumentului lui Eminescu în Galați

de dr. Horia Petra-Petrescu

II.

De acum vor privi ochii tinerești ai lui Eminescu din grădina municipală a orașului Galați, peste drum, la oaspeții berăriilor și ai cafenelei-restaurant — Suré.

Ce va putea spune privirea poetului acestor oaspeți, cari — partea cea mai mare — petrec ziulica întreagă între cafele, aperitive, jocuri de cărți, răsfoiri ușurele de jurnale românești și franceze și schimburi de priviri cu reprezentantele sexului frumos, cari trec pe protoar? De i-ar îndemna cel puțin privirea lui să răsfoiască, într'o după prânză plicticoasă, opera sa, de rușine că nu i-o cunosc încă, ca să-i sguđuie din amorteala somnolentă, care numai cinste nu le face.

Am sosit la Galați din Iași, cu o săptămână înainte de inaugurare, căci credeam că — totuși — se vor ținea festivitățile în 9 oct. Jurnalele se contraziceau cu cerbie, până în ultimul moment: „Universul“ susținea că serbările se vor ține de sigur, „Adevărul“ însă că au fost contramandate.

Am aflat dela o persoană autorizată despre amânarea desvălirii și așteptam primul tren să plec la Ploiești, și să stau acolo până la sosirea zilei dorite. În cofetăria din fața monumentului erau vre-o 15 domni. Discutau aprinși una-alta. Doamne și domnișoare le vindeau floricele artificiale, în favorul bolnavilor — era o așanumită „zi a florilor“, cum e în Germania „ziua margheritelor“.

Am auzit cu ocazia aceasta o conversație, care m'a atins neplăcut.

Un domn a adus vorba de monumentul lui Eminescu. Prin geam se putea vedea cum se lucrează la ridicarea tribunelor și la monumentul adus într'o ladă mare, de lemn.

— „Ce zici de Eminescu?“, întrebă domnul pe tovarășul său, care-și beau cafeaua.

— „Ia, un poet român! Are poezii frumoșele“.

— „Frumușele“ — prinse altul ideea, — dar e învechit pentru zilele noastre. Cântă iubita ca pe timpul lui Musset!“

Se vedea că domnul cu Musset a călătorit mult prin Franța, judecând după croiala hainelor și după felul sfidător cu care privea la ceilalți ortaci.

Și pe aceeaș tonalitate, care-ți tăia în carne vie, a fost tratată măreția personalitate a în veci marelui nostru Eminescu. El, superficial! El, ușurel la versificație! El anticuat pentru zilele noastre!

Imi venea să rād cu hohot, de nu m'aș fi aflat lângă niște oameni, pe cari nu-i cunoșteam.

Firește, nu poți aștepta dela fiecare să aibă o părere a sa proprie despre cel mai mare poet român — dar păreri tocmai atât de diametral opuse cu adevărul, la niște oameni îmbrăcați bine, chiar și dacă nu sunt scriitori (sau cititori) pasionați de literatură — totuși te dor.

Și m'am gândit și la ai noștri de acasă. Ai putea auzi de multe ori conversații, cari te silesc să-ți freamăte sufletul de durere, căci numărul celor cari au puțină, dar nu prind ocazia să cunoască frumusețile literaturii noastre este — vai! — și la noi atât de mare!

Ii vor fi îndemnat momentele din săptămâna trecută să ia volumele cele două-trei ale lui Emi-

nescu în mână (nu sunt multe!)? Se vor fi roșit *acuma* cel puțin de rușine că poeziile lui Eminescu nu figurează în biblioteca lor — *dacă* au acești oameni bibliotecă?!

*

Ceeace am văzut în ziua de duminică, 16 29 oct., în Galați, face onoare gălățenilor.

Au dispărut în mare parte domniile de sămăbăta trecută, din cofetărie, căci fețele celor adunați pe lângă monumentul încă nedesvâlit al lui Eminescu îmi spun altceva, decât critica stângace auzită mai înainte.

E o vreme minunată, cu un cer albastru, de pară că e împrumutat dintr'o poveste minunată. În tribunele oficiale și cele rezervate pentru oaspeți un public ales, în haine de serbătoare.

Ministrul de culte și instrucție publică, d. C. C. Arion, sosește în mijlocul aplauzelor prelungite și ia loc pe tribuna din fața monumentului, în nemijlocită apropiere cu scriitorii și reprezentanții societăților culturale.

Marșul „*La arme*”, cu altă muzică decât aceea a compozitorului francez, cunoscută la noi, e cântat de corurile elevilor și elevelor școlilor secundare (conduse de prof. N. Cerchez) Marșul e compus de Ed. Caudella, e plin de energie și a plăcut mult.

După serviciul divin oficiat la fața locului de P. S. S. episcopul Dunării de jos Nifon, în ornate pompoase și cu o asistență numeroasă, s'a desvâlit monumentul la un semn dat de P. S. S. și de d. ministru.

În mijlocul tunetelor de aplauze am văzut pentru întâia dată monumentul, descris în articolul trecut.

Razele soarelui cădeau din belșug asupra noastră. Ca la o comandă prea înaltă un stindard național își arunca umbra sa peste fruntea poetului, încât puteam admira cu mai mare tihnă fața expresivă a aceluia, pe care îl serbătoream.

Discursurile rostite le-au avut cetitorii acestor rânduri în numerii trecuți ai ziarului, de aceea nu vreau să rezum nimic din ce s'a vorbit.

Ceeace vreau să remarc sunt aplausele semnificative cu cari a fost întâmpinat d. profesor N. Iorga, discursul academic, plin de adâncă cunoștință de cauză a dlui ministru C. C. Arion și frumosul, rotunzitul, *originalul* discurs al dlui Anghel.

Serbarea din parcul municipal a avut marele favor că n'a obosit de loc publicul cu discursuri lungi, ci a ținut tocmai atâta cât se recerea pentru o solemnitate ca aceasta.

D. I. Bacalbașa, directorul general al teatrelor, vorbind în numele presei, a tăiat seria discursurilor, cu toate că se mai anunțaseră încă câțiva oratori.

La orele 4 și ceva s'a început festivalul *muzical-literar*. Acelaș marș: „*La arme*” a răsunat și de pe scena teatrului „*Papadopol*”, unde joacă de altfel trupa dlui Grigoriu piese teatrale mai mult sau mai puțin decoltate. De-ar răsună de mai multe ori de pe scenele noastre îndemnuri la armele culturii — de ar apărea cât mai puțin piesele teatrale lascine transplantate cu spirit gheșeftăresc pe scenele române!

După o conferință a dlui Rădulescu Motru s'au declamat vre-o câteva poezii de Eminescu și lui Eminescu de actorii Vas-Lernescu și State Dragomir și s'a jucat reușita traducere a lui Eminescu: comedia „*Lais*”, după Augier. D-șoara Maria Filotti, societară a teatrului național din București, a fost o *Lais* excelentă. Accentuație, joc de scenă, înfățișare, toate agreabile în cel mai înalt grad. O întrupare ideală a tipului de *Cleopatra*, cu mișcărilor feline și vorba narcotică.

Poetul Minulescu a declamat — numai d-sa din toți scriitorii de față! — 3 poezii originale, cu o nonșalanță caracteristică. Aplauze prelungite.

Și — ca o surpriză foarte plăcută — a apărut și d-na Lucia Cosma ca să entuziasmeze cu vocea publicul adunat. Părea — în toaleta elegantă și în ținuta majestoasă — un portret preraphaelit, care a căpătat vieață, scoborându-se de pe pânza unui Dante Gabrielle Rosetti. A cântat câteva compoziții cu textul de Eminescu și câteva cântece ardelenesti, cu o artă și o gingășie, încât a fost — fapt — vrednică de epitetul „*priveghetărea Ardealului*”, dat de d. ministru C. C. Arion, la banchetul din seara aceea.

Banchete au fost două. Unul oferit de „Liga” culturală — oaspeților, altul de comitetul aranjator dlui ministru al cultelor și instrucției publice C. C. Arion și delegaților, cari au participat la serbare.

La amândouă banchetele s'au rostit discursuri insufletește. De remarcat este tonul cald, confidențial, din discursul d-lui ministru, când a întins din nou — între aplauze generale — mâna de prietenie scriitorilor români, reprezentați într'un număr foarte frumos.

S'a simțit — totuși — lipsa dlor Coșbuc, Vlahuță, Delavrancea și Caragiale. De ar fi fost de față, ar fi fost serbătorea mai completă. Amânarea a contribuit de sigur la absența dlor, precum a contribuit la absența dlui Goldiș, care avea să vorbească în numele comitetului național. D. Tăslăuanu și-a scuzat absența printr'o scrisoare. Nici d. Goga n'a putut lua parte. A lipsit și d. Sextil Pușcariu, care avea să reprezinte societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina. Lipsa noastră s'a simțit dureros.

Cu toate acestea comitetul aranjator, în frunte cu d. Corneliu Botetz, poate fi satisfăcut pe deplin cu rezultatul serbărilor.

Galați, octombrie.

Dizolvarea camerei croate. În 7 nov. camera croată întrunită din nou — va fi dizolvată prin un rescript regal.

Noile alegeri din Croația nu ne fac să sperăm că vor fi menite să schimbe spre bine situația anormală și neroditoare de astăzi. Sunt pretențiuni îndreptățite, cari nu se pot satisface prin dizolvarea de cameră sau alte apucături și în consecință noile alegeri vor trimite în parlament — în majoritate — aceiași oameni și aceleași nevoi, pe cari nu le înțelege decât aceia, cărora le apasă pe umeri.

*

Limbă națională în școlile finlandezilor și suedezilor din Rusia. O știre îmbucurătoare, vine din Chișinău.

Ministrul de justie al Rusiei, Cassu vrea să dea finlandezilor și suedezilor limba națională în școala primară.

Proiectul de lege, care urmează să fie prezentat Dumei, a uimit pe românii noștri din Basarabia, mai cu seamă, fiindcă limba națională în școală fusese cerută zadarnic de atâtea ori de finlandezii și suedezii rușilor.

O astfel de reformă, care e, după cât se pare, pornită din inițiativă ministerială, s'ar putea, încă, întinde și opera nefericitei Moldove, care a pierdut odată, ocazia, mulțumită creșterii ei.

Cine știe, poate că guvernul rusesc, cu prilejul aniversării unui veac de stăpânire, se va gândi, în sfârșit să le facă o bucurie și locuitorilor țării.

De altfel ori ce s'ar alege din proiectul ministrului rus, seria pare a se încheia. Poate că, după ce și celor două popoare nordice li se va fi dat limba națională în școală, nu se va mai găsi, în întreg imperiul, un popor fără acest drept câștigat, în afară de români. Și atunci, de voie de nevoie, și poate chiar de rușine, se vor grăbi putericiile să dea Basarabiei școală românească, dacă chiar s'ar pune deacurmezișul toți transfugii.

Și pe când barbara Rusie va întreține, din banii visteriei, școală națională pentru fiecare popor, guvernele ungurești, cu funcționarii lor, vor alerga mereu să prindă școlile susținute cu alții banii, în lațul fătului lui Apponyi.

Khuen începe lupta decisivă — În preajma unor grave evenimente politice —

Senzațiile zilei. — Din cameră.

Duminică, la orele 10 n. de amiază membrii guvernului, prezidenții camerei și corifeii partidului muncii s'au întrunit la o conferință de scurtă durată, pentru a declara lupta decisivă față de obstrucție și a formula platforma acțiunii în zilele cele mai apropiate. Președintele actual al camerei, Albert Berzeviczy poreclit și „îngerul păcii” nu a izbutit cu tratativele lui de pace să restabilească mersul normal al debaterilor parlamentare. În ședința de marți a camerei vicepreședintele Návay va citi scrisoarea lui Berzeviczy adresată camerei, în care Berzeviczy își va da dimisia.

După programul stabilit al guvernului ar urma momentan după citirea scrisorii lui Berzeviczy, alegerea noului președinte. După cum se știe, contele Ștefan Tisza va fi noul președinte. Opoziția constatătoare din vre-o 115 deputați, va cerca însă cu toate mijloacele permise și nepermise împedarea actului alegerii.

Aceste recente evenimente politice, investesc mari schimbări în mersul politicii, cari, foarte posibil, că vor crea o situație mai prielnică naționalităților din Ungaria.

Feudalii îmbuibăți și șovinistii mercenari nu observă că manevrările lor politice pregătesc surparea parlamentarismului actual și accelerează ivirea dominației democratice, care se va răzima pe încrederea poporului. Ministrul președinte contele Khuen-Hédervary, are mare încredere în destoinicia adlatului său contele Tisza. Se vedește asta și din scurtul discurs ținut în ședința de ieri a partidului muncii. „Nu vom ezita — a spus Khuen — să mergem pe calea, ce cred că ne va duce la liman”. (Aplauze furtunoase).

Numai că limanul Tisza i-l'a arătat și după cum se știe Tisza nu vede bine.

Opoziția în frunte cu neînfrântul Justh deasemenea privește neînfricată în viitor și așteaptă pregătită manevrările guvernului și „mâna de fier” a viitorului președinte Tisza.

Vicepreședintele Kabos întrebat de un ziarist, că de ce întârzie guvernul cu executarea planurilor sale, a răspuns zâmbind: „Numai mâne se va începe drama șgduitoare”.

Ședința camerei.

Pe culoare stăpâna iritație de nedescris. Toți deputații (de față în număr aproape complet) așteptau în fiecare moment izbucnirea unui incident, care va cauza furtună. Guvernul însă astăzi nu și-a început executarea planurilor și a lăsat ca tot timpul ședinții să se piardă cu votări nominale.

Tisza și Andrássy.

Contele Andrássy reprobă hotărât noua tactică a guvernului. Se zice chiar, că îndrumătorul intelectual nevăzut al opoziției ar fi însuși contele Andrássy. Azi pe culoarele camerei, înconjurat de un mare număr de deputați a declarat, că consideră de o idee nefericită alegerea lui Tisza de președinte și va lupta din răspuțeri pentru împedarea actelor volnice ale guvernului.

Eu din parte-mi — spunea Andrássy — nu pot admite, ca criza să fie rezolvată prin călcarea regulamentului camerei. Contele Tisza va duce iarăși țara spre prăpastie. Când a rostit Andrássy aceste cuvinte s'a apropiat de dânsul contele Tisza, care i-a răspuns în termeni foarte aspri.

Te rog, nu mai continua discuții fără rost, eu merg în dreapta, tu mergi în stânga — sfârși Tisza.

Revoluția din China

Acum, când constituția s'a dat, revoluția încă nu vrea să înceteze; dimpotrivă ea primește în fiecare zi noi aderenți. Revoluționarii se tem de intervenție străină, pe care caută să o evite și în același timp nu vor să depună armele, până nu vor determina pestăpâni de azi, spre cele mai bune sentimente.

Japonia iarăși nu pierde o ocazie bună, cum e aceasta a actualelor turburări, ci sub motivul asigurării Mandjuriei, trimite în Coreea o armată de zece mii soldați, se înțelege cu gândul de a-și extinde pozițiile avute.

Noua constituție chineză.

Peking 4 nov. — Agenția Reuter află, că regentul a primit toate condițiile stabilite pentru proclamarea constituției.

Dispozițiile principale sunt următoarele: Dinastia Tașing va păstra tronul Chinei, dre-

turile sale sunt limitate de constituție. Membrii camerei seniorilor sunt aleși de popor. Parlamentul va alege președintele conziliului, care va fi numit de împărat; ceilalți membri ai cabinetului vor fi numiți de împărat pe baza propunerilor primului-ministru. Principii imperiale nu pot fi numiți membri în cabinet, nici funcționari superiori în administrațiunea provinciilor. Rescripțiile imperiale nu pot să înlocuiască legile țării.

Tratatele internaționale nu pot fi încheiate fără aprobarea parlamentului; totuși împăratul poate hotărî, în cazul când parlamentul nu ar fi adunat, proclamarea războiului sau încheierea păcii.

Parlamentul stabilește cheltuelile casei imperiale.

Adunarea națională își urmează activitatea sa până la deschiderea parlamentului.

Yanchikai refuză președinția consiliului.

Peking, 4 nov. Yanchikai a trimis guvernului chinez un memoriu, prin care refuză să primească președinția cabinetului.

Nu se știe sigur dacă refuzul acesta e categorie sau e numai un obicei chinez de a se refuza primadată anumite situațiuni înalte.

Paris, 4 nov. Din Peking se anunță, că șefii rebelilor s'au arătat favorabili dorinței adunării na-

ționale de a înceta ostilitățile împotriva trupelor imperiale, dar pun condiții foarte severe.

Ei cer garanție că partidul rebelilor va avea o mare influență cu prilejul alegerii comisiunii de încredere, compusă din militari superiori, fără avizul căreia nu va putea să ajungă înaintea viitorului parlament nici un proiect politic, militar sau financiar.

De pe câmpul de luptă.

Shanghai, 4 nov. Trupele imperiale ca să pună capăt hărțuelilor de stradă — după ce au anunțat pe locuitori — au dat foc orașului Shanghai. Focul a luat proporții mari și acum face ravagii înspăimântătoare. În colonia europeană încă n'a pătruns. Acum trupele imperiale se pregătesc să atace orașele Hanjang și Vuchiang și să treacă Yangce-Kiang-ul. În Shanghai revoluționarii au ocupat arsenalul și cazarmele. Garnizoana orașului în număr de 1500 a trecut la revoluționari.

Peking, 4 nov. Guvernatorul din Nanking ajutat de un corp de trupe și de două canoaniere a înăbușit desordinele cari s'au ivit în acest oraș.

După o știre a unui consul la Ciangce s'a dat o luptă. Străinii s'au refugiat în insulă punându-se în apărare.

Petersburg, 4 nov. Din Charbin vine știrea de mare importanță, că Japonia a trimis în Coreea pentru asigurarea Mandeiuriei și pentru înăbușirea revoluției o armată de 10.000 oameni.

Adunarea din Banat-Comloș

Atât pentru comitetul național, cât pentru fruntașii convocatori și aranjatori, precum și pentru toți românii cari vor ceti și auzi, — adunarea poporală din 5 nov. c. n. din Banat-Comloș, încă va fi nu nou prilej de mândrie, de bucurie și însuflețire națională.

Rezultatul acestei adunări, ținută în inima Bănătului, într'un mic ostrov românesc ce-l formează trei comune: Comloșul-mare, Pesac și Nereul, ocolite de „cumințenia” politică a fraților șvabi din multele comune șvăbești a întrecut toate așteptările și nădejdele de bine a le conducătorilor locali și ale comitetului național. Bravii bănațeni din acest ținut au fost adorabili.

Plecarea din Arad.

Cu trenul de 6 și jum. dimineța au plecat din gara Aradului: d. deputat dietal dr. Alexandru Vaida-Voevod, care sosise de cu seară din Brașov la Arad, d-nii Vasile Goldiș, dr. Cornel Iancu, dr. Iustin Marșieu, și inimosul țaran, Ioan Vasii, sosit asemenea decuseară la Arad, din Satul mic al Lugoșului, ca să meargă și să le vorbească fraților comloșeni.

În „sborul” proverbial de mereuț al trenului Arad-Chichinda, am străbătut mănoasele câmpii bănațene, până la Pesac, unde bravii români ne-au pregătit o frumoasă surprindere.

Oprirea trenului în gară s'a făcut în sunetul imnului nostru: „Deșteaptă-te române”, cântat de o fanfară din loc și între șguduitoare aclamări de: „Să trăiască”. Sute de bărbați, femei și copii ieșiseră spre întâmpinarea conducătorilor, urându-le vieță lungă și isbândă.

Iar la arătarea în fereastră a d-lui deputat dr. Vaida, uralele s'au desfășurat ca o furtună. Inteligență, învățători și fruntași din Pesac au urcat în vagoane să petreacă pe conducătorii la locul de serbătoare națională. Vagonul unde era d-nul dr. Vaida și soții s'a tixit deodată până la nădușeală.

Toți voiau să-l vadă, să-l audă și să-i strângă mâna.

Din Pesac au mai mers la adunare o mulțime de țărani în vre-o 12 căruțe. atât de iute ca și când locomotiva n'ar fi mai putut suferi acordurile marșului „Deșteaptă-te române”, a pufăit artigoasă și șguduind de vre-o câtevaori vagoanele a plecat ca să ajungem:

La gara din Comloș.

Mii de oameni bărbați și femei, feciori și fete; bravii comloșeni în frunte cu preoții lor locali părintele prot. Muntean și pâr. protopop Păcățianu. sosiră în vre-o 80 de trăsuri la toate înhăimați câte doi și câte patru cai, minune mare, tot unu ca unu, cum nici în excadroanele împărătești nu se găsec să-i întreacă. (De aici se recrutează an de an sute de cai pentru armata României.) În mijlocul acestei mulțimi era un pâlce de călușeri, 24 la număr, îmbrăcați curcăneste, cu itari și cu opinci, încinși cu brăuri roși, purtând eșarpe pe piepturi, iar pe cap „căciula lui Mihai Viteazul” la dreapta cu peana de curcan: toți călări pe cai ca smei. Vre-o 30 de trăsuri ale bravilor români din Nerău în frunte cu însuflețitul preot Silviu Bichicean. Iar bravul cor al vestitului Comloș, sub conducerea maestrului țaran Aurel Popescu, intonează — la oprirea trenului — „Pe-al nostru steag e scris unire”. Uralele furtunoase pornite din mii de pepturi, amuțesc acordurile corului, la ieșirea din vagon a dlui dr. Vaida și soții. Românele din Comloș le predă bucheté, și-i acopere cu flori. Bucuria și însuflețirea șgudue pepturile, fiori sfinte străbat inimile, iar boabele de lacrimi le năpădesc multora în coada ochilor, când, pâr. protopop Munteanu, în discursul de primire mulțumește lui D-zeu, că conducătorii din apropiere și din depărtare au ascultat glasul poporului comloșan și au venit aici. „Laudă și mărire vă hărăzim vouă iubiților noștri conducători, cari cutrierați toate unghiurile românismului ca să ne luminați și întăriți în dragostea de neam, de lege și de limbă. Vă putem răsplăti numai cu dra-

goste și alipire neclintită. Fie bine cuvântată de D-zeu și de inimile noastre sosirea dv. în mijlocul nostru.

Dr. Alexandru Vaida-Voevod mulțumește în numele fraților de luptă, ocupați în alte părți cu chestii de mandate și afaceri comitatense. Luptă, nu pentru interesele lor, ci pentru interesele neamului. Și lupta nu e zadarnică. Dovadă mărețele adunări pe plaiurile strămoșești dela Brașov, Orsova, Comloș, Sătmar etc.

Apoi, în acordurile bravilor coriști, în sunetul fanfarei lumea urcă în trăsuri și condusă de minunatul banderiu de călușeri-călărași, pleacă spre comună. Fruntea mărețului convoiu era în piață, iar alte trăsuri tot mai așteptau înaintea gării să le vină rândul la șiruit.

O scurtă vizită și gustare la casele vrednicilor părinți sufletești ai comunei, și la orele 11 și jumătate s'a început

Adunarea.

Peste 3000 de oameni s'au grupat în jurul tribunei ridicată în frumoasa piață aproape de biserica gr. or.

Deschide adunarea unul dintre convocatori

d. dr. Nestor Oprean

prin cuvinte alese.

De copii, zice, am învățat la școală și că Dumnezeu a făcut pe oameni după chipul și asemănarea sa, adică toți să fie egali. Altă învățătură noi nu trebuie să cunoaștem. Cu toate acestea azi sunt două feluri de oameni: stăpâni și slugi. Căci o parte din oameni, puțini, au fost cuprinși de boala sclăviei milioaneilor. Aceștia, puțini au pus mâna pe putere și mulțimea a rămas subjugată, a purtat veacuri ostenele și trude neînchipuite. Dar s'au cutremurat palatele, s'au ridicat milioanele, ca să iasă lumină.

Jugul însă li s'a pus după cap în altă formă și durează până azi.

Libertatea omului

Aminteste d. dr. Oprean evenimentul istoric revoluția franceză, din ultimul pătrar al veacului XVIII, care a convins pe tiranii, că pe lume nu-s două soiuri de oameni, ci unul singur: omul liber. La 1848 și în patria noastră s'a șters iobăgia, adică robia trupească și sufletească și s'a decretat: libertatea, egalitatea, frățietatea. (Voci: nu se vede pân' acum.) Dar acum guvernele noastre se străduesc să ne încătuseze în altă sclăvie, au făurit sclăvia sufletească.

Pâne maghiară

Cărmuitorii noștri — continua domnul dr. Oprean, — într'atâta au mers de departe cu cutezanța lor, până să zică, că noi românii mâncăm pâne maghiară. (Răsete și hohote! Voci: fiecare își mănăca pita lui). Da, zice oratorul, maghiarul asudă, românul muncește și fie care trăiește din munca și câștigul lui și nu mănăca din pânea patriei. Din contră patria mănăca din pânea tuturor, și trăiește din munca lor. (Aplause). Căci țara e poporul și dacă n'ar fi popor nici țară n'ar exista. (Așa-i! Să trăiască.)

După lege și după vorbele cărmuirii ar trebui să ne bucurăm de libertate de egalitate de frățietate, dar precum vedem în traiul nostru de toate zilele ăstea-s vorbe goale. A sosit vremea să ne scăpăm și de robia sufletească. Vorbitorii de azi vă vor lămuri asupra acestei chestiuni.

Să-i salutăm cu dragoste ca bineveniți în mijlocul nostru. (Aclamații prelungite.) Declară adunarea de deschisă, care apoi se constituie:

președinte: dr. Nestor Oprean, vicepreședinte dr. Chiroiu, notar I. dr. I. Damian și notar II. dr. Cioroian.

Telegrame

Prezidentul predă notarului spre cetire două telegrame sosite.

a) „Fiind ocupat cu petiția din Ighiu nu pot veni. Salut adunarea și doresc izbândă cauzei. — Dr. Aurel Vlad.

b) Fiindu-mi imposibil să particip la adunare, trimit frățești salutări și doresc splendid succes. — Iuliu Maniu.

Ulterior au mai sosit următoarele telegrame:

Budapesta: Salut cu dragoste românească însuflețita adunare a sentimentelor române. Trăiască bravii conducători și bravul popor. — Ștefan Pascu.

Becicherecul-mare: Impiedecat a veni aderez și primesc hotărârile adunării de azi. Trăiască bravii comloșeni și conducătorii partidului nostru. — Dr. Pavel Obădeanu.

Igriș: Suntem aderenți sinceri partidului național. Salutăm adunarea. Trăiască valoroșii conducători. Trăiască aderenții votului universal. — Naționaliștii igrișeni.

Checia: Regret că sunt impiedecat a participa în persoană. Aderent al cauzei, cu inima sunt acolo. Dumnezeu s'ajute drepturilor noastre. — Atanasie Todan.

Apoi două telegrame cari n'au putut ajunge, din vreme, la destinațiune:

Arad: Ocupat în alte părți, scuzați absența. Trimit salut frățesc măreței adunări. — Deputatul dr. Pop.

Arad: Reținut de un morb repentin, urez izbândă mult promițătoarei adunări. — Dr. Suciș.

Discursul d-lui dr. Al. Vaida-Voevod.

Ca cel dintâi vorbitor al zilei de azi, e primit cu îndelungate aclamări.

D-nul dr. Vaida spune, că conducătorilor români și în deosebi deputaților, mereu li-se aruncă învinuirea de cătră dușmani, că sunt niște agitatori fără suflet, (Voci din toate părțile: Nu-i adevărat! Mintesc!) că dacă n'am fi noi să vă tulburăm, să vă ațâțăm, d-voastră ați fi o turmă pacinică.

Dar, că în adevăr nu noi ei alții vă agită (Voci: îi știm noi!) și că d-voastră în adevăr sunteți nemulțumiți cu stările de azi din patrie o dovedesc adunările populare, ce de luni de zile se țin lanț în toate ținuturile românești. (Voci: de nu ne-ar dura nu ne-am aduna).

De ce suntem nemulțumiți.

Continuă d. dr. Vaida, spunând că se bucură de interesarea conștie și de glasul poporului de aici, care încă se declară pe față și bărbătește, că e nemulțumit cu stările politice de azi. Aceasta este o dulce mângăere pentru luptătorii, cari jertfesc totul, ca și pentru neamul nostru să răsară — și va răsări — soarele adevăratei libertăți.

Fruntașii neamului din comitetul național sunt reprezentanții nemulțumirii unui popor din această țară, popor ce se numără cu milioanele. Căci cerem drepturi egale cu maghiarii. Ce li-se dă lor să ne dea și nouă. Statul face școli pentru maghiari, dar pentru noi nu. Iar dacă se ridică școli de stat și în ținuturile noastre, nu le ridică, pentru că să ne cultivate, ci pentru ca să ne vâneze sufletele copiilor nostri.

Jenicerii.

Tălmăcește d. dr. Vaida cum turcii răpeau copiii neamurilor și-i creșteau ieniceri, pe cari li puneau în fruntea șururilor de bătaie să-și omoară părinții proprii. Așa vrea și ocărnuirea ca prin școale să facă din fii nostri ieniceri. Să ne răpească cea mai prețuită comoară, limba unui popor de neam mare, care însă nu și-o va da nici odată. Dela vlădică până la opincă dovedim tărie de luptă contra răpirei limbii noastre.

Soarta șvabilor.

Atrage d. dr. Vaida atenția adunării asupra sortii rușinoase a fraților șvabi din loc și împrejurime. Aceștia își dau copiii la școală să învețe carte străină și să-și uite de obârșia lor,

să uite limba germană pe care numai în Germania o vorbesc 74 milioane de oameni și pe rotogolul pământului alte zeci și sute de mii de oameni.

Iar frații șvabi nu vreau să știe de această limbă și își dau copiii ieniceri, ca șvabii să lupte contra șvabilor.

Spune, că a cetit în zilele trecute cum se lăuda un ziar jidano-maghiar, că întorcându-se un fiu de șvab dela școală, a îmbrățișat pe mamă-sa șvaboaică, guginindu-o: „*liebe Mutter, liebe Mutter*”. Iar tata șvab auzind pe fiul vorbind limba mamei, s'a asprit la el cu vorbele: *Dar pentru aceea te-am trimis eu la școala ungurească, să vii acasă și să vorbești șvabeste?*...

Iată cum se pot deșosi unii părinți îndobitociți.

Românii conștienți de drepturile lor

Românii noștri însă de pe toate meleagurile patriei nu sunt ca șvabii. Ei sunt iubitori de lege și de neam. Ei sunt conștii de datorințele lor. Ei luptă, una cu conducătorii, pentru idealul nostru. (Așa e!)

Să facă deci statul școale și pentru noi, cu limba de propunere românească. Să se introducă în administrație și la judecătoria limba românească și să se numească funcționari și judecători în mijlocul nostru, români, fii ai neamului românesc, că numai cu aceștia ne putem înțelege.

Că nu avem până acum aceste lucruri, e de vină guvernul dar și slăbiciunea noastră. Nu știm cum să luptăm și cesă facem. De aceea se țin aceste adunări, ca să ne luminăm unii pe alții.

Votul universal.

Drepturile ce ni-se cuvî, ni le putem câștiga, — spune d. dr. Vaida — numai prin votul universal. De aceea domnii cari țin puterea în mână nu vreau să-l înfăptuiască. Știu ei ce-i așteaptă.

Asta e cauza, că dieta nu vrea să lîfereze votul universal, ci de șase luni de zile fură vremea lui Dumnezeu (*voci: și banii țării*) cu obstrucția.

Dar a trecut vremea, când bogătoii să mai calce peste voința poporului.

Vremea însăși va aduce votul universal cu toată opintirea de zădărnice a cărmuirii, care-și caută printre români coade de topor. (O voce: și azi e între noi un „domn” de român, care nu-i bun aici. Răsete.)

Moșii dela Brad.

Vorbind despre certuri și neînțelegeri, cari se pot întâmpla chiar și între aceiași membrii ai unei familii, între soți, între părinți și fii, între frați, îndeamnă ca în vreme de primejdie să se uite toate și să fim solidari. Iar frații comloșeni în buna lor situație materială să nu uite de frații mai săraci din alte părți. Aduc de pildă pe vitejii moși ciubărari din Munții apuseni, unde e totul stâncă. Moșii cultivă coaste prăpăstioase pe cari trebuie să suie gunoiul cu desagii, cu coșarca, ca să prăsească o mână de ovăș. Și vin furtunile și povoaietele și spală gunoiul cărat și i-l dă valurilor de ape, cari aduc bogăția Bănatului din sărăcia munților bieților ciubărari.

Acești moși săraci, de unde totul e stâncă, și cari colindă cu amărite cerculețe pe la d-voastră, ca să stâmpere foamea celor de acasă, — și-au împlinit totuș datorința lor națională. (Trăiască!)

La alegerile din urmă, acești moși săraci și lipsiți, *trei nopți și două zile au fost ținuți în ger, de crepau lemnele și în zăpadă pe câmpul liber, ca să fugă până le va veni rândul la votare.* Și n'au fugit. Șau ales pe deputatul lor român, care și azi e deputat în dieta țării, spre fala lor și a noastră a tuturor. În starea bună în care sunteți d-voastră, trebuie să faceți cel puțin de zeceori mai mult ca bieții noștri moși...

Mai stăruint pe larg asupra organizării și a luptei noastre care e abia la început, îndeamnă la răbdare până la sosirea recoltei, care nu va întârzia. Căci dacă dăm statului *sânge și avere* și el trebuie să ne dea *ce e al nostru*, altcum nu mai merge... (Oratorul încheie între aclamări îndelungate).

Discursul d-lui dr. Cornel Iancu.

Începe declarând că poporul român este scos din sfatul țării. 3 și jum. milioane de români au acolo numai 5 deputați. Intre cei 400 și atâția streini glasul acestora, despre durerile noastre, suna la urechi surde. De aceea venim noi aici să ținem dietă cu d-voastră, căci dieta lor nu ne alină ei ne mărește durerile.

Un nou atac economic.

Guvernul și bogătanii cari îl compun, pregătesc acum din nou atac în contra noastră, un atac economic, îndreptat contra micilor plugari.

E știut, că înainte cu 15—20 ani oamenii noștri își vindeau fără multă bătaie de cap pământurile. Cauza era lenea și rachiul, pentru cari multe pământuri românești au căzut în mâinile streinilor. De atunci răul acesta s'a îndreptat. Numai prin Bihor și prin Sătmar mai dănuiește. Ba și mai cu înverșunare prin Maramurăș și pe la Ugocea. Jidovimea scursă din Galiția svântă pământurile din mâna poporului buimăcit de rachi.

În Bănat și în Ardeal lucrurile s'au schimbat. Muncește, câștigă și acum cumpără ei pământ din greu. Le-a venit în ajutor apoi băncile românești, poporul câștigă teren: dovada de trăinicie.

Pericol pentru patrie.

Înaintarea și îmbogățirea românului, spune oratorul, este privită de mării moșieri (mai ales dela cărma țării), ca un pericol pentru patrie. Adecă pentru maghiari, cum zic ei: totdeauna când e vorba de punga lor. (Răsete și aclamări).

De aceea s'au hotărît magnații, nemeșii noștri dela oala cu carne a guvernului, să facă ceva, ca românii să nu mai poată ajunge la pământuri, iar băncile românești să nu mai poată ajutama pe românii cu parcelări de moșii. Să facă ei, adecă o bancă a lor care să cumpere toate moșiile și să le parceleze cui vor vrea ei.

Intovărășie cu statul.

Și s'au pus acești nemeși pe lângă guvern și i-a zis, dacă nu ne ajuți să facem o bancă de parcelare nu-ți mai volăm nimic. Iar guvernul s'a dat legat să le stea în ajutor.

Căci, întreabă oratorul, credeți d-voastră că nemeșii au dat din banii lor să facă banca? Nici un sfânt de creștar ruginit. Trei bănci de tovărășie cu ei au dat 7 milioane, iar ministrul le-a dat 8 milioane din banii țării — adecă din șerparul d-voastră — și s'or băga în speculații, vor juca la bursă, vor cumpăra moșii și le-or parcela cui și cum le va plăcea lor și statul — cel mai bun tovarăș din lume — nu va câștiga ei vor câștiga nemeșii și cele trei bănci (Voci: Da mă rog unde-s băncile acelea? — În Budapesta).

Maimuțarie după Germania.

Banca asta, spune d. dr. Cornel Iancu, n'a eșit din capul nemeșilor. O au maimuțărit după Germania unde 72 de milioane de germani, voiau ca pe calea unei astfel de bănci urgisite să stângă lumina națională a 2 milioane de poloni. Dar n'au putut, căci nu numai polonii crescuți, ei și copiii lor au făcut „*streich*”, (grevă), când le-au poruncit cele 72 milioane de germani să se roage la Dumnezeu în limba lor nemțească.

Au zis, că dacă nu-i lasă să se roage polonește, ei mai bine nu se mai roagă și nu mai învață religie. — Banca celor 72 de milioane germani a prăpădit pe cumpărarea de pământuri 830 milioane, dar n'a cumpărat pământuri poloneze. Pământurile poloneze, cari veneau la vânzare le cumpărau tot polonezii, căci ei erau pregătiți, aveau băncile lor. Iar germanii au cumpărat pământuri numai dela grofi germani scăpătați și le-au plătit tot cu prețuri întreprite. De aceea sau prăpădit atâția bani fără nici un folos. Așa vreau să facă și ai noștri cu banii țării. Deci noi să ne pregătim cu capitaluri. Când se va porni banca nemeșilor să putem ținea pept cu ei, *să înființăm și noi o bancă agrară de parcelări.*

Când vor veni acțiunile să le subscriem cari putem. *Să ne mântuim glia românească, căci dacă ne vom perde pământul, ce ne va mai folosi votul universal?*

Noi românii suntem un corp. Să ne ajutăm unii pe alții. În lucrările noastre să fim harnici, cumpătați și cu mare grijă pentru familiile și pentru avuția noastră.

Acesta ar fi conținutul pe scurt al frumosului discurs, des și îndelungat aplaudat al vorbitorului însuflețit d. dr. Cornel Iancu. (Va urma).

Războiul italo-turc

Situația la Tripolis.

Trupele italiene de întărire sosite în Tripolis sunt, în parte, rău echipate, purtând uniforme vechi, ceea ce dovedește că au fost expediate în grabă.

Lupta pentru reprimarea indigenilor continuă.

Arabii, cari sunt bine înarmați au ocupat întreaga oază. Ei nu împuşcă pe nici un european civil, ci numai pe soldați. Aceasta a mărit panica ce domnește în trupe.

Din cauză că ofițerii și-au pierdut capul, soldații italieni au început o vânatoare sălbatică împotriva locuitorilor oazelor.

Trupele au ordin să împuşte femeii și copiii. Până acum au fost împuşcați vre-o 3000 indigeni.

Nici holera nu se lasă mai pe jos.

Un medic militar a declarat că sâmbătă s'au îmbolnăvit de holeră 35 soldați, iar duminică seara 178, dintre cari 9 au murit.

În sânul populației, epidemia face și mai mari ravagii.

— Agenția Ștefani din Roma află din Tripolis: Ziua de ieri și noaptea au trecut în liniște. Azi dimineață au avut loc câteva incidente de mică însemnătate la avant-posturi.

La Benghazi situațiunea este neschimbată. Locuitorii cari înainte de ocupațiunea italienească părăsiseră orașul, pot să se întorcă liberi. De asemenea și la Derna și la Tobruck.

Din Roma se vestește: Consiliul de miniștri a decis ieri chemarea sub drapel a clasei 1889 necesară și din punctul de vedere al războiului și pentru funcționarea regulată a armatei.

Italienii respinși la Benghazi.

Ultimele știri sosite din Constantinopol anunță, că italienii au încercat să distragă atențiunea turcilor dela operațiunile lor reale, și în consecință au făcut să înainteze detașamentul italian dela Aubri, situat la 2 kilometri de Benghazi.

Voluntarii comandați de deputatul Setvan-Bey deschiseră imediat focul contra italienilor cari fură respinși. Italienii fugiră, lăsând 200 de morți, o mitralieză și o mare cantitate de munițiuni.

În apele turcești.

Agenția Reuter din Londra a aflat din Malta, că toate vasele italienești au părăsit Tripolisul spre a trece în apele turcești.

Correspondentul ziarului „New-York Herald”, care a sosit pe vasul „Torero” la Malta confirmă știrea, că flota italiană a părăsit spre seară portul.

Se așteaptă o schimbare a forțelor italiene la Tripolis.

Guvernul italian a hotărât să schimbe cea mai mare parte din vasele italiene ce se află în fața Tripolisului. În acest scop toate rezervele marinei vor fi mobilizate și trimise la Tripolis. Se vor trimite apoi 35 de canoaniere.

În fața tripolisului nu vor rămâne decât cuirasatele vechi.

Trupele turcești bombardează Tripolisul.

O telegramă din Tripolis anunță Porței că Neschim Bey comandantul trupelor arabo-turce din Tripolis, a somat azi trupele italiene să se predea.

În urma refuzului acestora de a se preda, trupele arabo-turce au început bombardarea orașului.

Această bombardare a durat aproape 2 ore. Trupele italiene s'au refugiat în forturile din interiorul Tripolisului.

După o bombardare de două ore, trupele arabo-turce au încetat focul iar Neschim Bey, comandantul suprem al trupelor turco-arabe, însoțit de aghiotantul său, s'a prezentat consulatelor și le-a cerut să se pună în legătură cu comandantul trupelor italiene și să-i ceară să se predea. Altfel trupele turcești vor fi silite să distrugă întreg orașul.

Italienii nu se predau.

O parlamentare de aproape o oră a reprezentanților consulatelor cu comandantul trupelor italiene a fost fără rezultat. Acesta n'a primit să se predea spunând că pentru aceasta trebuie să ceară întâi aprobarea dela Roma.

În urma acestei declarații Neschim Bey, a afișat o *proclamație* către populația Tripolisului prin care o invită să părăsească imediat orașul.

Temeri de un atac arab la Sayid.

Londra. O telegramă din Malta anunță că un vas italian a debarcat azi la Sayd, lângă Perim, 1500 de oameni.

Incrucșetorul „Volturno” se află în apropiere de Mesana, lângă Perim.

Sunt temeri de un atac al arabilor la Sayid.

Vas austro-ungar vizitând porturile turcești.

Constantinopol. — *Căpitaniile porturilor Salonic, Smirna și Mitile au fost înștiințate că incrușetorul austro-ungar „Maria Theresia” va vizita aceste porturi.*

Porturile turcești fiind minate, vasul austro-ungar va fi întâmpinat de câte un vas de pilotaj care îl va introduce în porturi.

Directorul lui „Stampa” arestat pentru trădare.

Roma. — *Comitetul presei s'a întrunit azi pentru a discuta măsurile luate contra corespondenților străini cărora li-s'a interzis comunicarea știrilor pe care le culeg în chestiunea tripolitană.*

Comitetul presei a hotărât, să protesteze contra acestor măsuri.

Directorul și proprietarul ziarului „Stampa” a fost arestat pentru trădare.

Italia nu încetează războiul.

Din Roma se telegrafiază: În Tripolitania și Cyrenaica aflându-se acum multe trupe, este nevoie a se trimite încă un alt comandant de corp de armată, generalul Frugoni.

Guvernul are ferma intențiune de a mobiliza și de a ține gata de plecare, de îndată ce va fi de trebuință, alte forțe importante, complet constituite în mod organic, precum au fost și celelalte, pentru a face față războiului actual, care trebuie dus până la sfârșit cu toată energia cerută.

Călătoria regelui Angliei în Tripolis.

O telegramă din Londra confirmă știrea că regele Angliei cu prilejul călătoriei sale în India, va trece cu o puternică flotă engleză prin fața Tripolisului.

Roma desminte.

Față de telegramele constantinopolitane cari toate vestesc victoria turcilor pe în-

treaga linie, azi, în sfârșit, Monitorul oficial al guvernului italian publică următoarele:

Nu numai că stăpânesc Tripolisul italian, dar ei sunt domnii situației în întreaga Tripolitania și Cyreneica, dat fiind, că armata turcească și mai ales arabii sunt decimați de holeră, pe lângă, că duc mare lipsă de bani și munițiuni; iar pierderile de până acum au avut un efect afară din cale deprimant asupra lor.

Anexiunea.

Tot cu acest prilej monitorul comunică și proclamațiunea regelui Victor Emanuel prin care regele proclamă anexiunea Tripolitaniei și a Cyreneiciei la regatul italian.

CORRESPONDENȚE

DIN ITALIA

Milano

— 6 nov. 1911.

Opinia publică în Italia și războiul italo-turc. Iminente ofensivă a armatelor italiene spre a hotărî rezolvarea conflictului. Chemarea sub arme a unei clase de oameni lăsați la vatră în primul moment. — Un nebun descarcă un foc de pușcă asupra unui grup de ofițeri, rănind grav pe locot. colonelul regimentului. Războiul dela înălțime.

Iată o lună de zile de când s'a declarat războiul. Ocuparea principalelor orașe din Tripolitania și Cirenaica — dupăcum chiar s'a afirmat de către toți, n'a fost decât o chestie de zile. În ziua de 6 octomvrie Italia și-a înălțat bandiera de asupra cetății Tripolis după o zi de bombardare aproape continuă. În ziua de 10 octomvrie, avu loc prima întâlnire a armatelor italiene cu cele turcești — în împrejurimea puțurilor din Bu-Meliana. În ziua de 16 oct. începe bombardarea orașului Derna — însă din cauza timpului nefavorabil — armatele italiene nu putură să debarce decât în ziua de 18 oct. În ziua următoare să începe bombardarea orașului Bengasi și ținu dela 6 dimineața până seara când — încetând bombardamentul în timpul nopții — turcii se retraseră așa că în dimineața zilei de 20 oct. Bengasi fu complet ocupat. Pierderile în lupta dela Bengasi fură socotite la italieni 27 de morți și 78 răniți — la turci între 200 morți și 500 răniți. Cu începutul zilei de 23 oct. încep însă atacurile nocturne din partea turcilor și după însuș raportul comandantului suprem al expediției — generalul Caneva — pierderile armatei italiene din jurul orașului Tripolis în intervalul dela 23 oct. până la 25 oct. au fost de 374 morți dintre cari 16 ofițeri iar răniți 158 dintre cari 13 ofițeri. Pierderile din partea adversă — au fost cu mult mai mari — ridicându-se la peste 700 de morți și un număr aproape îndoit de răniți.

În urma pierderilor suferite în special de regimentul al 11-lea bersoghieri care a fost lovit și pe la spate — având de luptat din două părți: în față trupele turcești iar la spate, arabii cari se declaraseră supuși și în contra cărora administrația nouă din Tripolis nu luase nici o măsură vexatorie — și cum zic în urma acestora guvernatorul Tripolitaniei a fost nevoit să aplice legea mortală pentru toți acei cari au fost descoperiți ca făcând parte din grupul revoltaților. Iar pentru toți ceilalți pentru ca armatele italiene din Tripolitania să nu aibă de suferit — i-au făcut prizonieri trimițându-i în insulele Tremiti și Ustica.

De asemenea atacuri nocturne au fost semnalate și la Bengasi și Homs. Până acum armatele italiene s'au menținut în defensivă.

De câteva zile mai cu seamă de când amiralul Anbry comandantul flotei a fost chemat la Roma unde a avut loc colloquiul cu ministrii de război, marina, externe și primul ministru Giolitti — mare parte a presei — fără distrucție de vederi politice — cer ca Italia să înceapă o viguroasă acțiune pe mare așa fel încât să scurteze durata războiului și să hotărască pe Turcia să predea coloniile și să ceară pace. Acest acord între organele de publicitate se explică și prin faptul că opinia publică — însuși poporul italian nu se dă înapoi

în fața cerințelor conducerii cu succes a războiului și nu se dă înapoi nici chiar dela sacrificii pentru un bun sfârșit al întreprinderii acestei cucuriri.

Opinia publică a fost pregătită de către majoritatea presei — la o nouă și viguroasă fază resolutivă a conflictului — și care e iminentă.

Pe ziua de ieri au fost chemați sub arme alpiniștii și ofițerii complimentari ai clasei 1888 și cari la prima chemare fură lăsați la vatră.

Un fapt extrem de dureros s'a întâmplat în ziua de 30 oct. la cazarma din Bologna. 300 de oameni din regimentul 35 infanterie — chemați sub arme spre a fi trimiși la Tripoli — erau înșirați în curtea căzărmei gata de plecare — și tocmai ofițerul de serviciu terminase cuvintele de îmbărbătare și de urare de bună călătorie — când un rechemat — un anarhist — de profesie zidar — însă cu capul îmbuibat de „ideile înaintate” ale anarhiștilor — descărcă un foc de pușcă asupra grupului de ofițeri — și lovind în piept pe locotenentul colonel al regimentului — după ce același glonte răni urechea unui soldat.

Un tumult de nedescris se făcu — mai cu seamă că în curtea căzărmei se aflau și rudele celor ce plecau și dacă nu interveneau ofițerii la timp — soldatul asasin risca să fie judecat sumar de înșiși soldații. Acest fapt a făcut o penibilă impresie mai cu seamă știut fiind timpul când s'a întâmplat.

Ar fi inoportun și chiar nedrept ca acestui fapt să i-se dea o altă importanță de cât aceea a unui fapt comis de accesul epileptic al unui criminal: nu e un act de infamie — căci infamia presupune conștiință și voință liberă — ci e actul unui inconștient.

Italianii vor avea faima că au utilizat cei dintâi aeroplanul în serviciul războiului. Trei ofițeri dela secția aviației fac zilnic recunoașteri pe deasupra oazelor — dând știri și relevând direcția în care se află armatele turcești.

Unul dintre ofițerii aviatori locotenentul Gavotti se îndreptă spre câmpul din Ainzar — la o depărtare de vre-o 4 km. de Bu-Meliana și dădu drumul dela înălțime la patru bombe de picrato, tipul Cipelli — cari au forma unor portocale — sferice — și conținând materii explozibile.

Zilele trecute au fost trimise pe câmpul de luptă trei aerostate — pentru serviciul de recunoaștere.

Anty.

DIN ROMANIA

București

— 6 nov. 1911.

Scumpirea zahărului. — O nouă revistă lunară. — Cât cheltuesc românii în străinătate.

București, 16 octombrie st. v. — Încă un aliment de primă necesitate care s'a scumpit: zahărul. Hotărît lucru, guvernul n'are noroc de loc în campania pentru ieftinirea traiului. S'au scumpit până acum peștele, lemnele, zarzavatul și zahărul.

Dintre toate scumpirile însă, urcarea prețului zahărului este cea mai puțin justificată. Din această pricină ea a stârnit o vie și legitimă indignare pretutindeni. Specula pe care fabricile de zahăr o făceau până acuma era cunoscută. Noi plăteam în România cu 1.20 kilogramul același zahăr românesc care la Rusciuk, în Bulgaria, se vindea cu 50 bani kilogramul.

Aceste procedee hotărâseră pe guvern să ia măsuri pentru a se ieftini acest aliment absolut indispensabil unei nutrițiuni igienice integrale. Și tocmai când se vorbea în mod serios de ieftinire, d-nii fabricanți scumpesc zahărul. Această lovitură este de-o îndrăzneală ce nu se poate califica.

Și este cu atât mai revoltătoare manopera fabricanților de zahăr, cu cât această scumpire nu se întemeiază pe nici un motiv serios. Dovadă: iată care este argumentul pe care toți fabricanții de zahăr îl invoacă pentru a justifica noua scumpire: — Zahărul s'a scumpit la noi din cauza că e criză de sfeclă... în străinătate.

Cum? Criza de sfeclă din străinătate a scumpit zahărul românesc. De ce? Oare zahărul nostru se fabrică din sfeclă importată de peste graniță? Nu. Cu toate acestea, tot criza de sfeclă din străinătate e de vină. Ascultați cum urmează raționamentul fabricanților că e nostim:

— Anul acesta în străinătate sfecla nu s'a făcut. Din această cauză producția de zahăr a fost mică. Pentru a putea răspunde cererii obișnuite, comercianții străini s'au adresat fabricilor noastre. Fabricile noastre au fost amabile. Din pricina aceasta s'a imputinat cantitatea disponibilă pentru consumația internă. Cum însă cererea a fost foarte mare, fabricanții au fost nevoiți să se supuiete eternei legi a cererii și ofertei, și au scumpit prețul zahărului cu 10 bani la kilogram.

Așa încât, nu fabricanții de zahăr sunt de vină de această scumpire, ci eterna lege a cererii și ofertei. Nu era necesar de fel să se urce prețul zahărului. Dacă nu se scumpea oferta însă, într-o vreme în care cererea era superioară, atunci se nimecea reputația de imuabilitate a unei legi eterne. Prin urmare, departe de a ne indigna, trebuie să felicităm pe fabricanții români de zahăr, deoarece numai mulțumită faptului că au scumpit la vreme zahărul românesc legea cererii și ofertei și-a păstrat neatins prestigiul de eternitate.

Felicităm bucuros pe fabricanții de zahăr. Cu toate acestea nu ne putem opri de a nu ne întreba: unde o se ajungem dacă bietul contribuabil român va fi nevoit să suporte, din slabele lui venituri, efectele dezaastroase atât al crizelor din țară, cât și al celor din străinătatea întreagă?

Toamna cad la noi frunzele și guvernele. Toamna se nasc revistele. S'ar părea că este o adâncă contrazicere între aceste două feluri de fenomene. Și totuși nu e. Și revistele, cari apar toamna, încolțesc tot primăvara. Primăvara este singurul anotimp, care provoacă gânduri de tinerețe, indemnuri de viață nouă. Dar ceea ce încolțește primăvara, se coace vara, dacă e fruct sănătos, și se desprinde toamna de tulpina creatoare, spre a muri împreună cu frunzele; sau guvernele ce cad, sau spre a se înălța spre regiuni prielnice de viață.

Toamna aceasta mai multe reviste și-au anunțat apariția. Până acum au apărut: *Revista balcanică* de sub direcțiunea distinsului poet și

profesor de arheologie la Universitatea din București, domnul Gh. Murnu; și *Țara nouă*, revistă lunară, sub direcțiunea domnului senator Nicolae Xenopol. Sâmbătă va apărea și *Flacăra*, revistă literară săptămânală, de sub direcțiunea domnului Const. Banu.

Partea istorică și sociologică a acestei reviste este condusă de savantul istoric de la Iași, domnul D. Xenopol, iar partea literară de domnul M. Dragomirescu, profesor universitar, fost director al *Convorbirilor critice*. Primul număr al acestei reviste. — care costă 2 lei numărul, abonamentul pentru Ardeal 10 cor. anual, — printre alte bucate interesante, începe să publice o admirabilă traducere în versuri a *Odiseei* lui Homer, făcută de d. Gh. Murnu.

Incontestabil, noi românii suntem un popor căruia îi place să pară mult mai mult de cât este, să fie prețuit mai mult de cât face, să cheltuiască mai mult de cât câștigă. (Vorbesc bine înțeles de românii din regat). Din această cauză luxul a luat la noi o dezvoltare, care nu poate fi de cât în paguba altor lucruri folositoare. Din această pricină, cheltuiem o mulțime de bani în străinătate fără nici un folos.

Domnul N. Xenopol, care este unul din cei mai de seamă economiști ai noștri, publică în noua sa revistă *Țara nouă* un articol, în care arată, că aproximativ, noi românii din România cheltuiem în străinătate pe fiecare an vre-o 30.000.000 lei! Din această fantastică sumă, cheltuieli inutile sunt cel puțin 15.000.000 lei. Ce nu s'ar putea face cu acești bani, dacă ar fi întrebuințați în țară, în industrie și comerț?

Deși trebuie să recunoaștem, că de la o vreme spiritul de economie și de întreprindere a făcut mari progrese, totuși dezvoltarea noastră economică va suferi mult câtă vreme nu vom câștiga țaria de-a smulge luxului și vanității milioanele cari scad în fiecare an bogăția generală a țării.

Bucureșteanul

Litere - Arte - Științe

Ea și el.

*Iubirea ei —
Comoara lui,
Nu ar schimba
Cu-a nimănui.*

*Al ei suris
Și ochii ei
În stare-ar fi
Să piarză — zei!*

*Iar chipu-i blând
Neprihănit
Trezește-un dor
Fără sfârșit!*

*Pare un vis
Strălucitor;
Ce 'n mreaș' a prins
Un sburător!...*

*Și-atât de cald
Un soare nu-i
Ca dragostea:
A ei și-a lui!*

X/1911

Vlora din Bihor.

Probleme vitale

Cum să ne odihnim

Nu știm să ne odihnim. Acesta este un adevăr pe cari cele mai triste realități îl dovedesc până la evidența cea mai dureroasă. Se pare, că aceasta este un non senz. Cum nu știm să ne o-

dihnim? veți întreba. Dar nimic nu este mai ușor decât să te odihnești. Fiindcă, indefinitiv, ce însemnează a te odihni? Însemnează a nu face nimic, sau a petrece, a ne distra.

Aceasta este concepția medie a omenirii asupra odihnei. Și din pricina aceasta vedem pe om dedându-se le cele mai obositoare și istovitoare excese de plăcere, sub pretext de odihnă. Lucrătorul care toată săptămâna muncește din greu, se odihnește duminică îmbătându-se; funcționarul, ca să se odihnească de ostenile biroului, nu doarme toată noaptea; intelectualii cari și-au concentrat mintea în timpul zilei studiind, se desconcentrează noaptea prin tot felul de excese.

Așa înțelegem noi odihna. Și cu toate acestea nu se poate concepție mai falsă, mai greșită. Ce fel de odihnă este aceea care ne obosește mai rău decât munca propriu zisă? Bine înțeles, aceasta nu însemnează a ne odihni, însemnează a nu face nimic.

Această complectă odihnă nu putem s'o pretindem decât somnului. Odihna este și ea o activitate.

Senzul în ei însă trebuie opus senzul muncii. Odihna adevărată trebuie să fie o muncă prin care să ne putem desconcentra.

De aceea, forma odihnei trebuie să se schimbe după felul muncii. Dacă munca ne silește să stăm ziua întreagă nemșcați, vom căuta odihna în mișcare. Dacă munca o facem în aier liber, în bătaia soarelui și a ploilor, în căldură și în frig, nu ne vom putea odihni decât a sta liniștiți sub un acoperiș primitiv.

Dacă muncim ca o mașină, ne vom odihni îndeletnicindu-ne mintea cu lucruri cari cer sfurtări de inteligență; dacă, dimpotrivă, creerul lucrează mult de dimineată până seara, vom găsi odihna trebuitoare în exerciții fizice violente, tăind și spintecând lemne, de pildă. Trebuie să băgăm de seamă însă ca nu cumva odihna să ne nimească puterile în loc să ne ajute a câștiga forțe proaspete. Experiența se poate face ușor.

Când plecăm dimineața la lucru plini de curaj, eu capul limpede și ușor, putem fi încredințați că am găsit o odihnă care ne priște. Dacă nu, atunci să o schimbăm până ce vom da peste una care să ne îngăduie a lucra bucuros după ce vom fi gustat-o.

Prin urmare, cine poate, trebuie să-și găsească, pe lângă munca necesară, și o muncă de odihnă. Cine nu poate, — să poată. Marele om de stat englez, Gladstone, care era atât de ocupat de dimineață și până noaptea târziu și a cărui muncă îi crea răspunderi grele, își întrebuița ceasurile de odihnă studiind pe... Omer!

Balfour, unul din urmașii lui, om politic de frunte, se odihnea studiind filosofia religiei și scriind despre acest subiect de... odihnă un număr însemnat de volume.

Napoleon cel mare se odihnea de oboselile războiului citind și recitând pe dramaturgii clasici. Pentru ei, aceste intense îndeletniciri deveneau o odihnă nu numai fiindcă îi îngăduiau să-și schimbe felul obișnuit de lucru, nu numai pentru că puteau să facă astfel luxul de a lăsa curs liber fantaziei, dar și fiindcă, după grijile și oboselile politice, căutau un ideal pentru omeneire, se adânceau astfel în valurile imensității etern omenești spre a putea reîncheie cu puteri noi, opera lor de căpetenie.

După exemplul acestor mari oameni, ar trebui ca fiecare din noi să se silească, să-și găsească, într'un fel oarecare, o îndeletnicire lăaturalnică, o muncă de odihnă pe care s'o putem îndeplini cu seriozitate și dragoste, spre cea mai desăvârșită mulțumire a inimei și a sufletului.

Când omul ar ajunge la o putere de voință atât de mare încât să-și zdruncineze viața după interesul bine înțeles al făpturii umane, când vom putea să alternăm munca propriu zisă cu munca de odihnă, atunci, pe de-o parte vom spori în mod simțitor timpul de lucru, iar pe de alta n'am mai avea nevoie de distracții, cari enervează și slăbesc trupul. Numai așa vom putea ajunge stăpâni pe situație, stăpâni pe noi înșine, stăpâni pe timpul și pe toate facultățile noastre. Numai atunci toată puterea economisită, toată voioșia câștigată le vom putea închina cu tot folosul muncii, care este suprema menire a omului.

În sfârșit, numai atunci vom propăși în cele văzute, și progresul acesta va fi semnul unei înălțări lăuntrice pe care toți trebuie s'o râvnim.

CĂRȚI ȘI REVISTE

Flacăra (revistă literară, artistică, socială) anul I, nrul 1, sub direcția dlui C. Banu, redacția și administrația str. Parfumului 3, București. Mult așteptata revistă, se prezintă cu primul său număr cât se poate de bine pentru o revistă care urmează să apară săptămânal, bucăți scurte, admirabile, cari nu obosesc. În sfârșit „Flacăra” are calitatea de a îndemna să fie citită în întregime, din scoarța'n scoarță, ceea ce nu se întâmplă cu alte reviste cari publică de toate și bune și rele, ori și lucruri atractive și obositoare peste care cititorul trece cu grabă. Sumarul primului număr este destul de ales: *Poetul*, o poezie nouă de maestrul Cosbuc; *Revoltă*, poezie de Radu D. Rosetti; *Toamnă*, poezie de St. O. Iosif. Proză: *Un vis*, de I. Gh. Duca; *De vorbă cu Delavrancea*, de L. P.; *Caragiale*, desen de Iser, cu o notă de Atta Troll. *Domnu Hube*, de D. Anghel; *Umbre ale trecutului*, de M. Sadoveanu; *Tăbălțele unui hursus*, de Alcest; *Franz Liszt*, de Donna Sol; *Mihail Eminescu*, de Ion Scurtu; *Cronica teatrală*, de P. Locusteanu; *Un cuvânt... care putea să lipsească* (dar mai bine că n'a lipsit — n. red.) de C. Banu. Apoi diverse știri, note bibliografice etc.

Recomandăm tuturor această bună revistă, despre care, putem fi siguri că va fi din ce în ce mai bună, umplând perfect golul, în această direcție, din literatura românească.

Ramuri, revista îngăimărilor literare, nrul 22 din Craiova, a apărut iar ca să ne redea vechiul său tupeu din care se inspiră azi „Luceafărul”, și alte câteva reviste și ziare fără seriozitate.

Despre spiritul învățământului secundar în România, de prof. Eliador Constantinescu. Un studiu interesant, scris pentru streini, în limba franceză. — 32 pagini. — Paris Alcide Picard, editor.

INFORMAȚIUNI

Arad, 6 noembrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță, vânt rece cu ploaie pe alocuri, scădere de temperatură, timp nestatornic.

Prognostic telegrafic: Vânt, ploaie în multe părți, mai târziu răcoare.

Temperatura la amiazi a fost de 11°4 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octomvre	Cor. —
Grâu pe aprilie 1912	11.86
Secară pe octomvre	10.39
Secară pe aprilie	8.56
Cucuruz pe maiu 1912	—
Ovăs pe octomvre	—
Ovăs pe aprilie 1912	9.66

Femenismul

După datele recente ale statisticii în Franța 7 milioane femei emancipate, trăesc din agoniseala mucei lor. Marele ziar „Matin” a adresat nu de mult celor mai vestite femei din Paris, următoarea întrebare: Oare dacă încă odată ați fi în situația de a vă alege cariera, nu ați alege alta, decât cea profesată acum? Cu un cuvânt sunteți mulțumite?

Întăiadată a răspuns Maria Verone, cea mai distinsă femeie-avocat dintre cele 18 femei-avocate din Paris. Înalta ei poziție socială și-o poate mulțumi talentului și voinței de fier. Copila unui muncitor sărac, a fost silită din frageda ei tinerete să se susțină ca lucrătoare într'o fabrică de plapome. Ajunsă apoi statistică la un teatru, mai în urmă și-a câștigat diploma de învățătoare, până ce cu o energie nebiruită a isbutit să-și câștige diploma de avocat.

Sunt foarte fericită, că pot fi avocat — răspunde la întrebare. — Mă simt norocoasă, că pot să-mi câștig avere, făcând bine cu părăsiții și nefericiții și ca o pildă vie pot să contrazic dușmanilor feminismului: iată ca femeie trăiesc din munca mea și totuși bună soție și bună mamă sunt.

D-na Carbonel, cunoscuta compozistă astfel a răspuns:

Da sunt mulțumită cu mine! Dacă ar fi să înc p din nou, tet aceea ași deveni, ce sunt. Într'adevăr mult am luptat, și mai mult am suferit, de ajutor nimeni nu m'a ajutat, ba chiar mi s'au pus în cale și totuși dulce a fost succesul, sau poate chiar tocmai de aceea a fost așa nespus de dulce.

D-na Gion Casserol, o funcționară, una dintre cele mai cu vază, inspectoarea institutului de corecțiune și a asilului de copii a răspuns în modul următor:

Că-mi place profesiunea? — Întrebați pasarea, că-i place aerul, pește, ce se simte bine în apă? În cercul meu se îmbie multe ocazii de a micșora, de a alina suferințele omenești, pentru că și temnițele pentru femei cad în sfera mea de competență.

D-șoara Helena Dutreiu, cunoscuta aviatore, al cărei sbor e de un curaj de admirat, a instrănat coarde melancolice:

Ași fi indestulită cu toate — a spus — dacă ași avea un venit anual de 20.000 de franci. Pentru că avatică nu-mi aduce nici un folos material și mi-e groază, că în butul succeselor mele voi fi silită să mă cobor pe pământ, ca să-mi pot asigura un trai mai cinstit. O domnișoară mașinistă dintr'o cancelarie, trăiește în condiții mai bune decât mine.

Celebra artistă Sarah Bernhardt a făcut următoarea mărturisire:

Datorest recunoștință sortii, pentru că sunt slavă domnului în toate privințele mulțumită. Cu toate acestea, sfatul, ce l-ași da fiecărei femei, care visează de succese teatrale, eca mai înainte să experimenteze, dacă într'adevăr a înzestrat-o Dumnezeu cu talent și dacă da — atunci mai bine face — dacă părăsește lumea pădurilor de pânză și a stâncilor de hârtie înainte de a o cunoaște.

Numitul ziar mai publică o seamă de răspunsuri date de femei profesioniste în pictură, medicină, farmacie. Toate cântă imnul măntuitor al feminismului.

Trad. de Cerdac.

D-na Darclée la Roma. Războiul nu împiedică pe italienii rămași la vetrele lor să se distreze. La Roma toate teatrele și-au deschis porțile și se iau la întrecere care mai de care să dea spectacole alese ca să atragă publicul. Comitetul expoziției jubilare a căutat să angajeze cele mai mari somități artistice pentru a da o serie de reprezentații în principalele teatre din capitala Italiei. Astfel am avut zilele trecute pe maestrul Novelli, amicul românilor.

Acum la marele teatru Costanzi s'a început opera și printre celebrii cântăreți, locul întâi a fost dat simpaticeii noastre compatriote, doamnei Hariclea Darclée, care a știut în țara artelor să-și câștige gloria de maestră desăvârșită. Neîntrecuta

noastră artistă a obținut în opera „Saffo” de Pacini, în care a avut rolul principal, un succes enorm. Publicul i-a făcut adevărate ovații iar cronicarii artistici dela marile ziare italiene s'au grăbit să-i dedice coloane întregi elogioase. Ziarul „La Tribuna” îi dă portretul alături de cuvintele de laudă ale cunoscătorilor de muzică. Ceea ce a cucerit sala teatrului Costanzi a fost nu numai calitățile vocii sale de aur și măiestria cu care știe să cânte dar în același timp jocul de scenă mișcător. Mulți nu știau ce să admire mai întâi vocea, a cărei muzicalitate farmecă auzul, jocul său care atingea uneori tragicul sau simțirea care sgdunia până la lacrimi. La premiera operei Saffo, după actul al treilea, succesul d-nei Darclée a fost transformat într'un adevărat triumf de un public care cuprindea mai toată elita mondenă și intelectuală a Romei.

Trebuie să recunoaștem că asemenea manifestatii de simpatie și tot prinosul de admirație pe care străinătatea atât de recunoscătoare în ale artei îi aduce unei glorie romane ca d-na Darclée, este pentru noi o adevărată sărbătoare sufletească.

Tiberinus.

Mușterii pentru moșile din Besarabia ale Spiridoniei. În legătură cu proiectul de lege pentru cumpărarea bunurilor de mână moartă de către stat, spre a fi apoi parcelate la țărani, a venit apoi vorba și de bunurile rurale basarabene ale bisericești sf. Spiridon din capitala Moldovei întregi de acum 100 și mai bine de ani.

Guvernul rusesc, care, probabil, vrea să aibă asupra provinciei românești drepturi de proprietate cât mai reale, s'a prezentat cumpărător, oferind prețul său.

Se părea că, în principiu, se admisesse soluția aceasta în vânzarea pământurilor Spiridoniei.

S'a ivit, însă, zilele acestea, un nou cumpărător — și anume, chiar în Besarabia, și nu la Petersburg.

Un consorțiu de agrarieni români se prezintă și el la o cumpărătoare și oferă, dintr'un început o sumă mult mai însemnată pentru pământurile bisericești din Iași.

Fără îndoială, acei cari au în sarcina lor rezolvarea acestei însemnate probleme, vor face totul cu-putință ca, măcar pământul, care e în târg acuma, să rămâie românesc, după ce rusească e biserica, școala și toată administrația Basarabiei.

Îmbucurător, însă, trebuie să ne apară faptul că se găsece în Basarabia agriculți, cari, pe lângă mijloace materiale, au și nizuința de a păstra pentru români pământul românesc.

„Albina” la — București. Ni-se comunică din Sibiu, că sâmbăta trecută au fost prin Sibiu d. Cornel Diaconovich și d. N. D. Xenopol, avocat în București, și vice-prezidentul „Muntelui de pietate”. stăruind amândoi pentru înființarea unei bănci mari în capitala României, având „Albina” să acopere cea mai mare parte a capitalului societar. Membrii din direcțiune ai „Albinei” au discutat planul cu multă bucurie.

Din Mercurea. În zilele acestea a prestat simpaticul tânăr d. dr. *Emilian Sfetcu*, în Mureș-șorheiu cenzura de avocat cu succes bun. Se va stabili în Mercurea. — Felicităm din inimă pe d. Sfetcu și credem, că în curând va răuși să câștige dragostea și sprijinul obștesc.

Cununie. Duminecă în 5 noembrie n. la orele 4 și-a serbat cununia religioasă d. *George Boțoc*, preot ales cu gingașa d-șoară *Silvia Ciavici* în biserica ort.-rom. din Beiuș.

Călduroase felicitări.

Petrecere. Reuniunea de cântări din Orăștie aranjază din privilegiul inaugurării salei celei nouă de producțiuni dela otelul „Central”, sâmbătă, în 11 noembrie st. n. 1911, concert, cu acompaniare de pian și orhestră militară. Venitul curat incurge la fondul reuniunii.

Prețul locurilor: Loge 12 cor.; Fotel 3 cor.; Locul I, 2 cor.; Locul II, 1 cor. 40 fil.; Loc de stat 1 cor.; galerie 60 fil. Bilete se vând în librăria d-lui S. Bornemisa și seara la cassă. Damele sunt rugate să se prezinte la petrecere în costume naționale.

Osămintele unei artiste. În anul 1834 a murit o artistă a teatrului regal din Kopenhaga, care a fost îngropată în fața unei biserici. Mai târ-

ziu, deoarece pe locul mormântului trebuia să se zidească un edificiu, au desgroptat-o, ca să o îngroape în alt loc. Osămintele ei dispărură fără a li-se mai ști de urmă. Acum de curând, un cântăreț de operă al aceluiași teatru a atras din nou atenția asupra osămintelor dispărute, spunând că se află la un negustor de antichități, de unde se pot cumpăra cu suma de 25 coroane. Întrebat fiind negustorul în ce mod a ajuns în proprietatea acestor osămintele, a răspuns că el deja cu 12 ani înainte le cumpărase dela un necunoscut. Poliția caută acum să constate adevărul și să ridice vâlul asupra misterului dispariției acestor osămintele.

Noul ministru român la Sofia. Guvernul bulgar a primit numirea d-lui Ghica, fost consilier de ambasadă la Viena ca ministru țării la Sofia, în locul domnului Diamandi transferat la Roma.

Boala mitropolitului de Repta. Cernăuți.— Mitropolitul de Repta stă în pat de câteva zile în urma unei umflături dureroase a piciorului drept; starea prelatului s'a îmbunătățit și se speră că însănătoșirea P. S. Sala e apropiată.

Financiare. Aducem la cunoștința onoratului public, că „Ajutorul”, societate pe acții din Șeica-mare a deschis cu începutul lunii noembrie a. c. o filială în Mediaș, care se ocupă cu tot felul de afaceri de bancă.

In special:

1. Primește depuneri spre fructificare, după care plătește interese:

dela coroane	1—500	5%
"	500—1000	5½%
"	1000 în sus	6%

fără nici o detrageră, solvind și darea după interese.

2. Acordă împrumuturi: pe obligațiuni cu caventi, pe cambii, lombard, ipotecă, cu int. 7—8%.

Cu conducerea filialei s'a încredințat d. Nic. Tipuriță, dirigent.

Filiala „Ajutorul” din Mediaș își are localul în vila G. Morscher din piața mică.

Rugăm pe cei interesați, ca în afacerile de bancă ce le vor avea să se adreseze cu toată încrederea, asigurându-i de serviciu prompt și culant. Șeica-mare, în 1 noembrie 1911.

Diracțiunea.

Albiturile regale. E interesant, credem, să pomenim câteva cuvinte despre albiturile regilor, reginelor și doamnelor dela curte, — din vechime.

Henric, pe când era rege al Navarei, nu avea mai mult de 11 cămăși și din aceste multe erau rupte și cărpite. Când a plecat în 1585 la războiu, pe semne n'avea nici o cămașă, căci trimise în goană crainic visterului, ca să-i trimită o cămașă. La moartea lui, era ceva mai bine înzestrat cu cămăși, dar mai multe de 23 niciodată n'a avut. Și aceasta era mult, căci prințesa cea mai bogată a curții regale abia avea două cămăși. Una o folosea ziua, pe cealaltă noaptea. Cămașa de zi i-se spăla noaptea, iar cea de noapte ziua, firește pricinuind multe neplăceri prințesei, căci nu erau totdeauna bine sbicite.

Ce-ar zice o înaltă princesă de curte, care înviind din morți, și-ar arunca ochii în garderoba nu a unei prințese, ci a unei doamne cochete din lumea bună?

Accidentul unui aviator. Aviatorul Gany urcându-se azi în aerodromul Corincy cu un biplan „Farman”, la o înălțime de zece metri, s'a oprit motorul biplanului, care a căzut jos sfărâimându-se.

Gany, a rămas în nesimțire, având brațul și piciorul drept fracturate.

Aparatul a fost complet distrus.

Marcă poștală. Invențiunea mărcii poștale se atribuie pe nedrept șefului poștelor engleze Hill (1840).

Un alt englez, Knight, a semnalat în 1835 introducerea de plicuri de scrisori timbrate și un raport parlamentar din 1835 conținea propuneri pentru introducerea mărcilor poștale.

Regatul Sardiniei emitea deja în 1819 foi marcate, pentru „înfășurarea” scrisorilor, de 15, 25, 50 bani.

La Stockholm, în 1823, un ofițer supunea parlamentului propuneri detaliate relative la introducerea mărcii poștale.

Dragoste cu sfârșit tragic. Lucrătorul Kieruitzki din Solkiev (Galiția) a plecat în America lăsându-și acasă nevasta. După un timp oarecare s'a întors în comuna lui, unde a aflat, că soția lui întreține relațiuni de dragoste cu un student. Pentru a să convinge personal, s'a deghizat în cerșetorie îmbrăcându-se în haine femeiești. S'a dus apoi în fața casei unde locuia soția lui și a început să cerșească.

Noaptea târziu a observat, că a venit studentul și a intrat în casă. Soțul turburat de acest lucru s'a dus la cumnatul lui și împreună cu el și doi copii ai acestuia s'a dus la locuința soției adultere.

Soțul înșelat în furia lui a împușcat pe student, apoi s'a năpustit asupra soției lui, a tăiat-o în bucăți, i-a spintecat abdomenul și i-a scos intestinele. În urmă s'a dus la poliție și a denunțat cazul.

Fenomen grandios. Din Băuțari ni-se comunică, că joi dimineața, înainte de răsăritul soarelui, s'a văzut în acele părți un fenomen grandios al naturii. Un meteor trecând în mare apropiere prin văzduh a desemnat pe cer figura unui șarpe uriaș de lumină, răspândind lumină ca ziua. Întregul fenomen a ținut aproape 4 minute. Locuitorii speriați credeau mai întâi, că e foc mare în apropiere și văzând apoi chipul șerpelui de foc pe cer s'au dumerit, că e semnul războiului, care decurge acum între frații noștri italieni și turci pe coastele africane. („Drapelul”).

Insoțirile de credit Raiffeisen. Comitetul central al Reuniunii rom. agricole sibiene a lansat cătră Insoțirile de credit sătești următoarea rugăminte:

Onorată Direcțiune!

Dupăce din cauze neatârătoare de voința noastră, am fost siliți să mai amânăm pe un timp oarecare afacerea înființării de mulți și de mult doritei Centrale a insoțirilor noastre; dupăce Reuniunea noastră agricolă, inițiatorea și conlucrătoarea la înființarea aproape a tuturor Insoțirilor noastre de credit, nu se poate dispensa nici pe viitor dela îndatorirea de a continua munca desinteresată, începută cu aproape două decenii înainte de aceasta și dupăce la continuarea în această direcțiune a muncii noastre, datele din viața Insoțirilor noastre de credit sunt proprii de a îndemna și încuraja la înființare pe oamenii de bine și din comunele în cari asemenea instituțiune încă nu s'a alcătuit, — îndrăznim a Vă ruga să binevoiți a ne transpune cu posibilă grabire socotelile insoțirii dvoastre sistem „Raiffeisen” pe 1910, însoțite de un raport amănunțit, din care să fie evidente schimbările referințelor economice din comună dela înființarea Insoțirii încoace; numărul membrilor insoțirii, al deponenților, cu minimum și maximum depunerilor; numărul datorărilor cu minimum și maximum datorțiilor; numele membrilor din direcțiune și al celor din comitetul de supraveghere. Din acelaș raport să fie mai departe evidente lucrările de interes obștesc economic întreprinse de Insoțire, cum și cele ce intenționează a întreprinde în viitor.

Datele de interes obștesc le vom da în raportul nostru general pro 1910, ce se găsește în redactare.

Cu o cale ne luăm voie a pune și de data aceasta onorabilei direcțiuni în vedere, că pentru a asigura bunul mers în afacerile insoțirii și pentru a regula referințele dintre insoțiri și organele statului cu privire la bilanș și impozite, la rapoarte anuale etc., am recurs la bunăvoința direcțiunii cassei de păstrare din Săliște, rugându-o ca să însărcineze pe directorul său, d. Constantin Herța, ca în calitate de revizor general, să facă reviziuni la toate insoțirile noastre, cu acel adaus, că dacă d-voastră până în prezent n'ați reflectat la intervenirea d-lui Herța, să binevoiți a o face fără zăbavă, dat fiind, că modestele jertfe, pe cari insoțirea le-ar aduce, se compensează prin instrucțiunile folositoare, ce domnul Herța le dă persoanelor încredințate cu purtarea contabilității.

De încheere vă mai comunicăm, că punem la dispozițiune Insoțirilor cu preț convenabil cărțile de contabilitate, tipăriturile de lipsă obligațiuni, libele pentru datorăși și deponenți etc.

Mulțumindu-vă pentru osteneala d-voastre, vă rugăm să primiți expresia dragostei frățești. Sibiu, 27 octombrie 1911. Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”. Pant. Lucaș, president. Vic. Terdășianu, secretar.

Limbile. Mulți ar fi curioși să știe câte limbi se vorbesc pe suprafața pământului.

Doi savanți, Adelung și Vater, au socotit cinci sute și ca exemplu au tradus o aceeași frază în cele cinci sute de limbi.

Un altul, Balbi, a numărat până la două mii; dar totuși caută să fie și mai multe, dacă am judeca că numai în Noua-Caledonie indigenii unui trib nu înțeleg limba tribului vecin cu ei și așa mai departe...

Chestiunea de a se ști dacă toate limbile provin dintr'o limbă primitivă universală nu este încă pe deplin lămurită.

Câte volume s'au scris și câte experiențe s'au făcut și se vor mai face asupra acestei chestiuni! Cea mai ciudată experiență este aceea făcută de un savant, cam barbar în felul lui, care, pentru a descoperi limba naturală a omului, adică aceea pe care ar vorbi-o, dacă ar fi lăsat în voia lui, a avut ideea de a închide doi copii nou născuți, alăptându-i la o capră, fără a-i pune în contact cu nici o ființă omenească.

Când ajunseră la vârsta în care copiii încep să vorbească, deschise ușile închisoarei cu mare solemnitate. Toți așteptau să auză primul cuvânt ce vor rosti copiii. Acest cuvânt a fost: *Bee!*

Atunci savantul începu să caute acest cuvânt în toate dicționarele limbilor vechi și, după multe cercetări, descoperi că limba *frigiand* este limba primitivă, căci pe friginește hee înseamnă *pâine*.

Era încântat de această descoperire, dar o femeie, care își bătea joc de învățați, făcu observația că copii nu vorbesc în nici o limbă, dar că prin cuvântul *bee* ei imitau strigătul caprei care-i hrănise, unica expresie ce putuseră auzi cu urechile lor.

Se crede că de atunci, savanții au cam încetat să mai numere limbile câte s'au vorbit și se vorbesc, și de aceea nici până azi nu se știe cu exactitate numărul lor.

ECONOMIE-FINANȚE

Banca austro-ungară

(Oesterreichisch-Ungarische Bank — Osztrák-Magyar bank)

de Gavril Todică

Cum regulează Banca Austro-ungară cursul tratelor?

Așa că, pe timp de oferte mari, când cambiile aceste sunt ieftine, Banca le cumpără cu toptanul și le păstrează în portofoliu. Când cererile se înmulțesc și ofertele se reduc (parte în urma cumpărărilor Băncii) cursul cambiilor crește. Când se apropie de goldpoint, Banca începe a pune în circulație devizele din portofoliu. Marfa se înmulțește și se produce deci o depresiune, o scădere a cursului.

E ușor de înțeles, că cu stratagama aceasta Banca de emisiune își apără în măsură însemnată și rezerva de aur. Căci până când devizele sunt relativ ieftine, comercianții le cumpără mai bucurios pentru plăți în străinătate, decât să trimită numărări în aur.

Se ivesc cazuri, când Banca de emisiune nu-și poate apăra rezerva de aur prin manevra cu devizele. Cazurile acestea se ivesc de regulă, când taxa scontului băncilor de emisiune din țările străine e mai urcată decât a noastră. Să luăm iarăș un exemplu:

Înainte de 20 octombrie 1905:
cambiile germane cotau la noi 117'80 (pari 117'56)
" engleze = 240'90 (pari 240'17)
" franceze = 95'65 (pari 95'22)

Taxa scontului era în:

Londra	4%
Berlin	5%
Petersburg	5½%
București	5%
Viena—Bpesta	3½%

Erau deci în ființă două fapte.

a) cursul urcat al devizelor,
b) etalonul mai urcat al pietelor străine.

Văzând Banca Austro-Ungară, că deși a pus la dispozițiune pieții devize în valoare de 30 milioane coroane, totuși nu i-a succes a reduce cursul cambiilor, nu i-a rămas alta decât să

apeleze la ultima ratio: *urcarea etalonului*. In 20 octomvrie a scumpit banii deodată cu 1%, și nu numai cu 1/2% cum ar fi dorit unii. Urcarea cu numai 1/2% nu ar fi avut efect simțitor căci diferența între etalonul nostru și etalonul din străinătate ar fi rămas destul de în disproporție.

Politica aceasta de trate e urmată de toate băncile de emisiune, dar nici la una nu e aplicată așa de conștient, așa de cu tact, cu efecte așa de importante, ca la Banca Austro-Ungară.

Câteva cuvinte despre așa numitele filiale și piețe laterale (Filialen und Nebenplätze) ale Băncii. Problema sucursalelor este de prima importanță la băncile de emisiune. Creditul nu poate să se închidă în atmosfera orașelor capitale. Trebuie să se respire peste țara întreagă statorindu-și tot mai multe puncte de contact cu populația țării. Punctele aceste le formează sucursalele și agențiile, cari primesc astfel o mare misiune economică, devenind centre financiare, cari își propagă activitatea inteligentă până în colțurile cele mai doșnice și somnu-roase ale țării. Nervul vieții lor este creditul ieftin, pus la dispoziția diferitelor întreprinderi locale. Centralizarea creditului își reclamă spon-

tan ramificația prin aceste căi puțin costisitoare.

Banca Austro-Ungară are, mai întâiu, două institute principale (Hauptanstalt): unul în Viena, pentru țările reprezentate în parlamentul din Viena și al doilea în Budapesta, pentru țările reprezentate în parlamentul din acest oraș. Caracterul Băncii oglindează și el dualismul monarhiei. La institutul principal din Viena aparțin 46 sucursale cu 87 agenturi. La cel din Pesta aparțin 33 sucursale cu 108 agenturi. Pentru referințele românești sunt de importanță sucursalele:

Cernăuți, cu agenția Suceava.
Arad, cu agențiile: B.-Ciaba, Deva, Gyula, Lipova, M.-Radna și Orosháza.
Brașov, (cu agenturi pentru săcuime).
Cluj, cu agențiile: Bistrița, Dej, Aiud, Alba-Iulia și Turda.
Sibiu, cu agenturile: Făgăraș, Medias și Sighișoara.
Oradea-mare, (cu agentura Șimleu).
Panciova.
Timișoara, cu agențiile: Deta, Biserica-Albă, Caransebeș, Lugoj, St.-Miclăușul-mare, Boeșă, Oravița, Vârșet, și Zombolya (Hatzfeld).
 In 1910 s'a mai înființat o sucursală în **Sarajevo**, pentru Bosnia și Herțegovina.

Bilanțul Băncii Austro-Ungare la 31 Decemvrie 1910.

A C T I V		Coroane B.	P A S I V		Coroane B.
Rezerva metalică:					
Monete de aur în valută de coroane, apoi aur în bare, în monete străine și de schimb, chilogramul de aur fin socotit cu Coroane 3278					
Cor. 1.320.549.934-27					
Cambii asupra străinătății					
60.000.000—					
Monete curente și divisionare de argint					
288.618.085-51					
Cambii varante și efecte scontate:					
In Viena Cor. 94.379.033-63					
Sucursalele austriace					
230.105.725-71					
Budapesta					
206.604.582-26					
Sucursalele ungare					
350.707.323-91					
Seraievo					
7.291.112-97					
Imprumuturi pe gaj și amanete:					
In Viena Cor. 93.431.400—					
Sucursalele austriace					
20.294.800—					
Budapesta					
19.165.900—					
Sucursalele ungare					
16.016.000—					
Efecte și cupoane eșite la sorți.					
156187 56					
Datoria țărilor austriace					
60000000 —					
Imprumuturi ipotecare					
298346768 24					
Scrisuri funciare cumpărate la Bursă					
6240577 —					
Efectele fondului de rezervă					
2038020 82					
Efecte de pensii					
12334692 25					
Edificii și mobilier					
34017515 49					
Debitori					
104867191 33					
3225164850 95					
Capital de acții					
210000000 —					
Fondul de rezervă					
23530509 63					
Circulația de bilete					
2375938120 —					
Pretenziuni străine scadente imediat:					
Contul de giro Cor. 193.832.267-23					
Alte pretenziuni și bonuri					
30.611.234-38					
Scrisuri funciare eșite la sorți					
649.600—					
Interese de scrisuri funciare					
39.976—					
Dividende nereclamate					
82.054-20					
225215131 81					
Scrisuri funciare în circulație					
293054600 —					
Interese de scrisuri funciare pro 1910					
2947606 —					
Fondul de pensii					
12589678 46					
Creditori					
68591895 56					
Interese transitoare de escont și de scrisuri funciare					
3951098 62					
Profit raportat din anul precedent și profitul anului 1910					
21151578 14					
Din care se impart:					
Dividenda parțială per 1 Iulie 1910					
Cor. 4.200.000—					
Fondului de rezervă					
1.274.344-43					
pensii					
254.868-89					
Beneficiul celor două state					
6.076.153-97					
Dividenda semestralului II.					
9.345.000—					
De raportat pe anul viitor 1911.					
1.210-85					
Cor. 21.151.578-14					
3225164850 95					

Contul Perdere și Profit al Băncii Austro-Ungare la 31 Decemvrie 1910.

D E B I T		Coroane B.	C R E D I T		Coroane B.
Darea asupra dividendei					
2339141 24					
Pașalul de competență la Imprum.					
190287 46					
Darea de rente după interesele de scrisuri					
45725 30					
Dare după bilete					
2793700 59					
Spesele de regie					
10747184 74					
Spesele de imprimare a biletelor					
1307002 78					
Interese la scrisurile funciare de raportat în 1911 pentru scrisurile funciare					
11851274 34					
3951098 62					
21151578 14					
Profit net					
54376993 18					
Profit raportat din 1909					
8133 86					
Venitele scontului					
28523066 73					
Venitele imprumuturilor					
3459732 37					
Interese după creditele ipotecare					
14015209 15					
Venite din trate și valute					
5332985 15					
afacerile de comision					
255930 43					
depoziții					
1555302 39					
Interesele scrisurilor funciare cumpărate la Bursă					
205073 36					
Venitele fondului de rezervă					
100265 24					
Venite din alte aaceri și investiții					
921294 50					
54376993 18					

Profitul net se imparte:

Pentru dividendă sem. I.	Cor. 4.200.000—
II.	9.345.000—
Fondului de rezervă	1.274.344-43
pensii	254.868-89
Beneficiul celor două State	6.076.153-97
De raportat în anul 1911	1.210-85
	Cor. 21.151.578-14

BANCA AUSTRO-UNGARĂ

Popovics
governor.

Bertelendy
consilier general.

Pragner
secretar general.

Ca să fim cruțați de munca și speșele îmbinate cu provocarea restanțierilor, pe calea aceasta rugăm pe toți abonații ziarului nostru, să binevoiască a grăbi cu plățirea abonamentului.

Pe cuponul mandatului postal, rugăm a se indica numărul de pe fâșia sub care primesc ziarul.

Teatrul Apollo. Măne. marți, teatrul Apollo va prezenta următorul program foarte atractiv și senzațional:

1. Un spărgător ajuns în confuzie (amuzant).
 2. — Prietena lui Zigomar sau regina hoată. (Princesa Cartouche. Cea mai senzațională și mai nouă dramă din viața detectivilor, în 4 acte. Filmul are 2000 m. lungime și reprezentarea lui durează o oră și jumătate).

Reprezentările se încep la orele 5 și jum., 7, 8 și jum. seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaerice în Arad, Piața Andrassy (Palat. Minorităților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciiuri, etc.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lipsă de mașini agricole, motoare cu benzină, ferării, arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Barza din Arad*, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

	<p>Medic universal Dr. Dumitru Popa fost medic de clinică și spital, specialist în morburii interne, de femei, de copii și de urechi</p> <p>ARAD, Str. Deák-Ferencz nr. 35 (Palatul Librăriei diecezane). Consultații: 9—10 a. m. și 2—4 p. m.</p>	
---	--	---

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăglau.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultații dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Se dau imprumut:

costume femești și de călușeri pentru petreceri, serate și baluri. — Atelierul de țesături românești din Orăștie.

Caut un

student de filosofie abs.

În limbile latină, maghiară, pentru instruirea la sat, pe cale privată a fiului meu de I. cl. gimn. — **Loc stabil.** — Reflecții serioși pe lângă indicarea pretensiunilor să se adreseze la red. ziarului „Românul“.

Atelier dentistic

Rudolf Novac

specialist — dentist.

ARAD

Plata Tököl Nr. 7.

Am onoarea a aduce la cunoștința onor. public, că atelierul meu dentistic îl mut în Piața Libertății Nr. 5 unde îl măresc după recererițele cele mai moderne.

Cu toată stima:

RUDOLF NOVAC,
DENTIST.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

Magazinul electrotehnic al lui

Kalmár József

Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice pentru industriași, instalează lumina electrică cu prețurile cele mai moderate, etc. etc.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrierului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

Întreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos. (Casa proprie.)

Primește orice comande de specialitate, d. ex.: părți trebuincioase la edificii, garduri de fier și gratii de morminte. — Cuptoare, modelul cel mai nou de cea mai bună execuție. — Cumpene, greutăți, mașini economice.

Stropitoare de vie se capătă și se reparază cu pricepere. Cu plăcere dau planuri și proiect de spese.

Deschidere de restaurant!

Îmi permit a aduce la cunoștința p. t. Onor. public că începând dela 1 Octomvrie mi-am deschis un

Restaurant civic

În casele-mi proprii (fosta Caffè Național) și mă silesc a mulțumi pe deplin oaspeții mei ca și mai înainte la Hotel-Pelican. Renumita Bere de Pilsner a ajuns la o desfacere nelimitată și în acest nou restaurant al meu, unde permanent se află bogată alegere în mâncări de prânz și cină.

Cu toată stima:

SAYA TOCHIN,
RESTAURATEUR.
PANCIOVA.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provinciile, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III.19.

ASSAEL Telef: 835
IACOB ȘI FIUL

Arad, drumul Radna 23.

Fabrică de mașini, motoare, instrumente și mașini agricole. Lifturi de povară. — Planuri și preliminar gratuit.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în
culoare galbină și neagră cu 16
coroane 50 fileră exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincie se
execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Casa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anuț cu 4 procente, pe lângă anuț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Casa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu cavenți, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adică cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorităților).

Asortiment bogat din cele mai moderne, bijuterii, arginterii și orloage extra-fine. Apartament deosebit pentru articlii de argint-china.

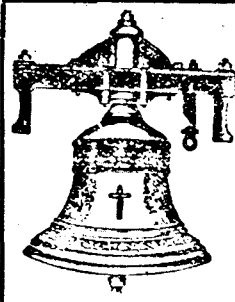
Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi Nr. 11—28.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor ∴
Fondat la 1840.
Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror întrebuintare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

DEPOZIT NOU DE MOBILE ÎN VÂRȘET.

Mare depozit de mobile pentru paturi moderne, prânzitor, precum și mobile singuratică de tot felul.

Serviciu solid. — Prețuri ieftine.

Recomandăm cumpărătorilor de mobile să-și facă și preliminară de mobile la noi.

Cu stimă:

JOHANN WERSCHING

VERSECZ, Piața Baross Nr. 2.

Nr. telefonului 604.

Aviz!

Am onoare a aduce la cunoștința onor. public ∴ român că din 1 Octomvrie a. e. am preluat ∴

„Hotelul Pelican“ din Panciova

Am renovat întreg hotelul și toate odăile sunt aranjate cu mobilier nou și pictate modern. Pentru îndestulirea onor. oaspeți cu mâncări gustoase am angajat o bucătăreasă, care a făcut practică la cele mai renumite restaurante. În fiecare zi voiu servi cu bere proaspătă dela fabrica cea mai renumită „Pilsner Actiengesellschaft“ (Kaiser Quelle).

Rog, onor. oaspeți cât și pe onor. voiajori, cari se găsesc în Panciova să mă onoreze. Prețurile le susțin tot cele vechi, ieftine. Serviciu prompt.

Cu deosebită stimă:

ARON IANCOVICI.

Nr. telefonului 604.

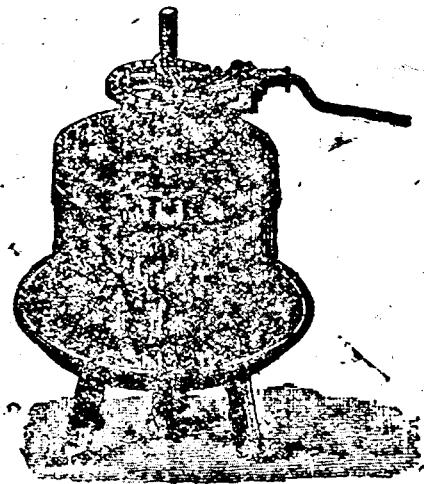
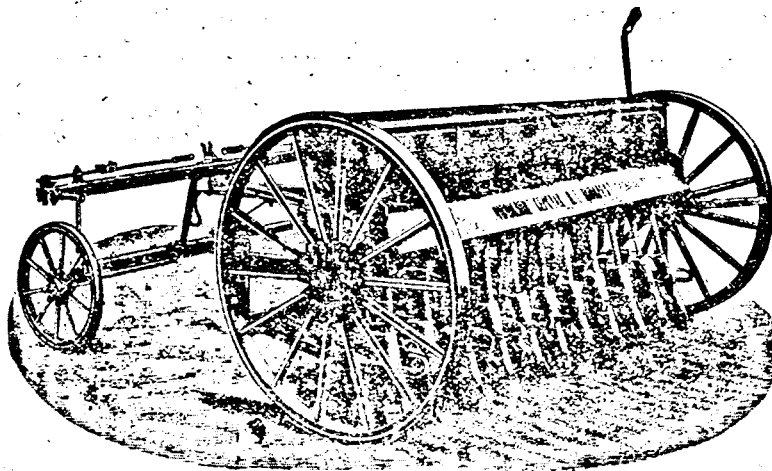
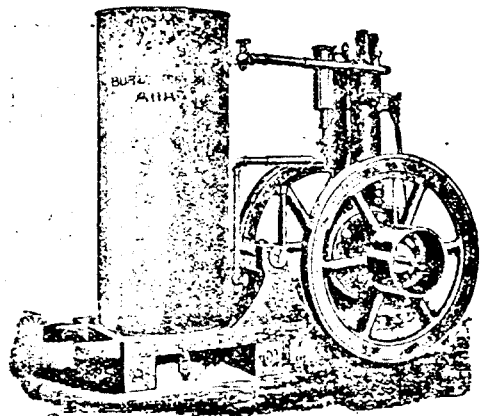
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole, motoare cu benzin și oleiu brut** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucurosi, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.